

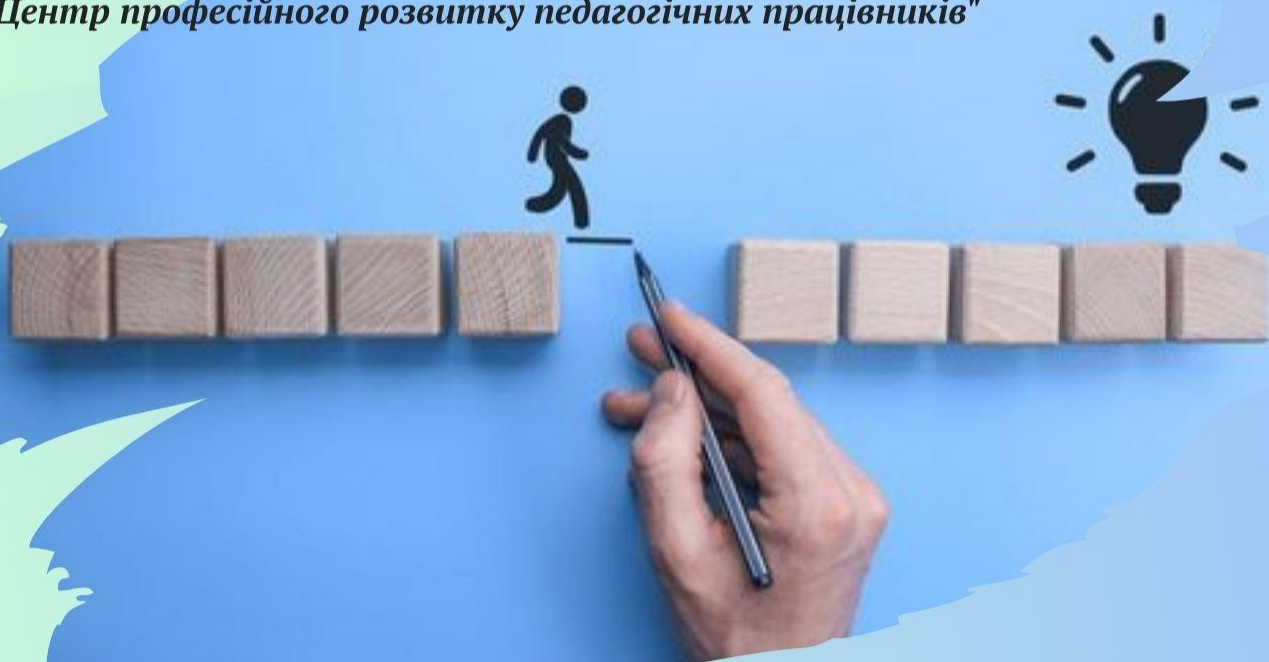

Цінуємо
Експериментуємо
Надихаємо
Творимо
Розвиваємо

грудень, 2023
(спецвипуск)

ОСВІТНІЙ ФОКУС

*Електронне видання комунальної установи Хмельницької міської ради
"Центр професійного розвитку педагогічних працівників"*

м. Хмельницький, вул. Свободи, 2/1
+38 (097) 400-49-07

khmcenterteachers@gmail.com

Офіційний сайт ЦПРПП: <https://cprpp.khm.gov.ua/>

Сторінка у Facebook:
<https://www.facebook.com/khmcenterteachers2021.khm>

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ПАЛАЦ
ТВОРЧОСТІ
ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА**
**Інвенти Хмельницького Палацу
творчості дітей та юнацтва**

**У ЦЬОМУ ВИПУСКУ ЗНАЙОМИМО НАШИХ ЧИТАЧІВ З ДОСВІДОМ РОБОТИ ПЕДАГОГІВ
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА**
ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА
Галина ДУМАНСЬКА

 Створення сприятливих умов для ефективного використання навчально-матеріальної бази **2**
Олена РАСКЕВИЧ

 Цифровізація освітнього простору Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва **3**
Світлана ДОВГАНЬ

 Забезпечення якості освіти через взаємодію всіх учасників освітнього процесу **7**
Катерина НОВЧЕНКОВА

 Інноваційний потенціал педагогічного колективу Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва. **11**
Діана БОГАЙ

 Залучення учасників освітнього процесу до участі у грантах, проєктах, конкурсах, заходах, у тому числі міжнародних **15**
Лариса ОБODOVСЬКА

 Управління багатопрофільним закладом позашкільної освіти в сучасних умовах **17**
Лариса ОБODOVСЬКА

 Використання інноваційних технологій в управлінській та педагогічній діяльності **18**
ГУРТКОВА РОБОТА
Діана БОГАЙ

 Педагогічна технологія «Створення ситуації успіху» як важливий інструмент розвитку та становлення особистості **20**
Лариса ОБODOVСЬКА

 Гейміфікація освітнього процесу як освітній тренд **23**
Галина ДУМАНСЬКА

 Національна ідея як фактор становлення патріотизму у дітей та молоді **26**
Ольга ВАЛЬКОВА

 Історико-культурознавчий медіапроєкт «Світ ловив мене, та не спіймав. До 300-річчя Григорія Сковороди» **30**
Ольга ДЖУМИГА, Наталія ГЕРАСИМОВА

 Музичний лекторій «Педагоги для дітей» **32**
Наталія КСЬОНЗИК

 Картини в техніці сухого валяння (Конспект заняття в гуртку «Валяння вовни») **35**

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-МАТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ

Галина ДУМАНСЬКА,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва

Освітній процес відбувається у створеному закладом освітньому середовищі як упорядкованій сукупності умов, що забезпечують використання сучасних засобів навчання (навчально-методичних, електронних, технічних, інформаційно-комунікаційних тощо) та уможливають здобування вихованцями якісної позашкільної освіти.

Відповідно до типу та профілю Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва створено навчально-матеріальну базу: приміщення, споруди, земельні ділянки, обладнання (у тому числі, орендовані на умовах договору оренди чи угоди про співпрацю).

Загальна площа всіх приміщень закладу становить 13 091,2 м². Площа приміщень, наданих в оренду, – 614,2 м².

Для повноцінного забезпечення освітнього процесу в закладі функціонують: 52 навчальних кабінети, кабінети соціального педагога та практичного психолога, 2 глядацькі зали на 360 та 100 місць, 6 залів для занять хореографією, бібліотека, 2 майстерні, фотостудія, кордодром, тир, Зразковий військово-історичний музей.

Усі навчальні кабінети, інші приміщення для гурткових/навчальних занять, обладнання, устаткування, засоби навчання, навчально-методичні матеріали використовуються в освітньому процесі, забезпечують реалізацію освітньої та навчальних програм.

Оснащення кабінетів відповідає вимогам законодавства, віковим запитам здобувачів позашкільної освіти. Двоповерхова споруда палацу обладнана відповідними інженерними мережами та технічним устаткуванням для забезпечення належних санітарно-побутових умов.

ФОТОМАНДРІВКА ПАЛАЦОМ:

<https://docs.google.com/presentation/d/1jHG1QA2XbXe-JrF3uxLbqRlRzvhfrS3m/edit#slide=id.p4>

У зв'язку з повномасштабним вторгненням рф в Україну та з метою створення умов для проведення очного освітнього процесу в закладі облаштовано 2 найпростіших укриття (87 кв.м та 625 кв.м).

Завдяки участі в програмі «Безпечна школа», яку реалізує Міжнародна благодійна організація «Фонд Східна Європа» у співпраці з ДСНС, та залученим коштом із міського бюджету проведено реконструкцію модельного укриття на 380 кв.м, встановлено вентиляційну систему, облаштовано два санвузли, відновлено освітлення. Модельне

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

укриття забезпечено генератором, аварійним освітленням, меблями, кулерами, пледами, обігрівачами, ліхтарями, вогнегасниками, двома потужними роутерами, мультимедійним проектором, двома планшетами, Wi-Fi. В укрітті облаштовано навчальні класи за всіма напрямками, якими займаються вихованці в закладі. Одночасно в укрітті може перебувати 600 вихованців і працівників закладу та 400 жителів міста.

Територія та приміщення закладу є безпечними для здоров'я дітей. Забезпечується дотримання санітарно-гігієнічних і протипожежних норм, проводяться навчання/інструктажі з охорони праці, безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки, правил поведінки в умовах надзвичайних ситуацій. У разі нещасного випадку педагогічні працівники та/або тренери-викладачі й керівництво закладу діють у встановленому законодавством порядку.

Оновлення та поповнення навчально-матеріальної бази закладу здійснюється за рахунок залучення бюджетних коштів і благодійної допомоги. З метою поліпшення матеріально-технічного стану закладу щорічно проводиться ремонт приміщень. Підтримка й розвиток матеріально-технічної бази Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва є однією з основних умов успішного здійснення освітнього процесу.

**ВІДЕОПРЕЗЕНТАЦІЯ
ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ
ТА ЮНАЦТВА:**

<https://drive.google.com/file/d/1WU6H2dQOLA1FEGJ1uA74D2Jtm6fEspI0/view>

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Олена РАСКЕВИЧ,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва

Застосування цифрових технологій в освіті – наразі одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Вони дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань.

Цифровізація освітнього процесу Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва спрямована на реалізацію наступних завдань:

- забезпечення доступності та ефективності освіти;
- підготовка молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві;
- інтенсифікація навчання і виховання за рахунок використання цифрових технологій;

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

- удосконалення науково-методичного забезпечення освітнього процесу;
- оптимізація управління освітніми процесами в закладі на основі використання сучасних інформаційних технологій.

Сьогодні можна виділити три напрями цифровізації освітнього процесу нашого закладу:

1. Управління закладом.
2. Застосування цифрових технологій безпосередньо в освітньому просторі гуртка.
3. Здійснення якісного методичного супроводу роботи керівника гуртка.

Управління закладом

Цифровізація освітнього простору є актуальною не лише для освітнього процесу, а й в управлінській діяльності. Особливого значення це питання набуває в контексті розбудови інформаційного суспільства.

Слід зазначити, що вся адміністрація Хмельницького палацу творчості та більшість навчальних класів забезпечені комп'ютерною технікою. Комп'ютери в закладі об'єднанні у внутрішню локальну мережу та підключені до якісного інтернету. Це дає можливість постійно розширювати напрями застосування електронного документообігу та ведення статистичної звітності в електронному варіанті.

Електронний документообіг у закладі здійснюється через локальну мережу палацу, електронну пошту, хмарний сервіс Google Drive, групи у Viber. До прикладу, під час карантинів адміністративні наради та наради відділів проводилися в онлайн-режимі з використанням платформи Zoom.

Щорічно адміністрацією здійснюється вивчення стану використання цифрових ресурсів в освітній діяльності (у рамках проведення тематичного контролю), вивчення потреб у забезпеченні комп'ютерною технікою освітнього процесу гуртків палацу та оновлення матеріально-технічної бази забезпечення цифровізації освітнього простору палацу.

У Палаці творчості впроваджено практику онлайн-запису дітей у гуртки.

Вся діяльність закладу активно висвітлюється на сайті закладу <http://palac.km.ua/ua/>, офіційній сторінці в соціальній мережі Facebook, Youtube-каналі палацу.

Застосування цифрових технологій в освітньому просторі гуртка

Одним із найголовніших завдань, означених в «Цифровій адженті України-2020», є «впровадження підходу з урахуванням наскрізної (кросплатформової) цифрової компетентності, тобто коли вивчення предметів відбувається через використання цифрових технологій, таким чином, супутньо розвиваються цифрові навички».

Здійснення освітнього процесу в Палаці творчості відбувається з установами оптимальних пропорцій між інформатизованим і традиційним навчанням, з урахуванням сучасних принципів навчання та тенденцій розвитку цифрових технологій.

Для наймолодших вихованців палацу, які займаються в гуртках творчого об'єднання раннього розвитку дитини «Малюк», знайомство з комп'ютером розпочинається на заняттях інтегрованого курсу «Економіка для малюків з елементами комп'ютерної грамотності». На заняттях у дітей формуються уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини, початковий досвід використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач. Для практичних занять використовуються навчально-розвивальні та ігрові комп'ютерні програми, спеціально розроблені для дошкільників, зміст та оформлення яких відповідає віковим психофізіологічним особливостям дітей.

Під час занять в студії робототехніки «Smarti Bots» вихованці оволодівають поняттями, знаннями з основ електротехніки, програмування, проектування та конструювання з використанням платформи Arduino, отримують технічні та технологічні знання та уявлення про особливості робототехніки, у них формуються техніко-технологічні вміння та навички проектування, конструювання та програмування робототехнічних пристроїв.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Під час занять у фотогуртку «Світлинка» вихованці знайомляться зі світом цифрової фототехніки, основами цифрової фотографії, сучасними методами обробки, поліпшення та відновлення зображень, набувають навичок з фотографування та обробки зображень за допомогою графічних редакторів.

Гурток «Юні відеографи» сприяє формуванню досвіду роботи з програмним забезпеченням для створення анімаційних фільмів, формуванню танавичок програмування, впевненого користування операційною системою комп'ютера, онлайн-ресурсами, правильного пошуку, зберігання інформації, оволодіння прикладними програмними засобами.

Цифрові технології стрімко входять в діяльність кожного педагога-позашкільника. Педагоги палацу ведуть документацію, складають календарно-тематичні плани та план-конспекти заняття в електронному вигляді, адже це і швидше, і практичніше (інформацію можна змінювати, корегувати, виправляти, комбінувати з меншими витратами часу та зусиль).

У рамках проведення внутрішнього самооцінювання за напрямом «Педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу» постійно проводиться аналіз фактичного стану впровадження цифрових інструментів та технологій в освітній процес палацу.

Результати самооцінювання свідчать, що під час підготовки та проведення занять і масових заходів, розробки майстер-класів та сценаріїв педагоги закладу активно використовують інформацію інтернет-джерел та професійних спільнот в соціальних мережах, різноманітні освітні медіаресурси: цифрові програми, відео-матеріали освітніх YouTube-каналів, дидактичні розробки до занять з професійних груп у соцмережах та професійних сайтів «На Урок», «Всеосвіта», сайти з інтерактивними вправами, віртуальну дошку Padlet, розвивальні навчальні програми, інтерактивні ігри, енциклопедії, музичні редактори, електронні музичні інструменти, музичні програвачі тощо.

Спілкування з батьками також відбувається в мережі. Батьки в будь-який час можуть переглянути інформацію про діяльність гуртка та поспілкуватись з педагогом в онлайн-форматі у групі Viber чи через електронну пошту гуртка.

Особливо актуальним використання цифрових технологій стало під час дистанційного навчання. Педагоги створювали відеоролики та майстерки, організували навчання, використовуючи сучасні засоби комунікацій. Зокрема, це стосувалося можливостей організації занять на основі таких платформ як Google Duo, Zoom, використовували в роботі дошку Padlet, Facebook, Viber, електронну пошту та ін.

На дошку Padlet для наймолодших вихованців педагоги завантажували матеріали для занять. На офіційній сторінці палацу та сторінках гуртків у Facebook та Youtube-каналі закладу публікували навчальні майстерки та підсумкові виставки робіт вихованців.

Для старших вихованців спілкування відбувалось онлайн в режимі Zoom-конференцій, що дозволяло супроводжувати заняття демонстраційним матеріалом, використовувати чат для взаємодії педагогів та вихованців. Також були створені чати в соціальних мережах Instagram, Viber, Messenger, що допомагало в спілкуванні при виконанні навчальних завдань.

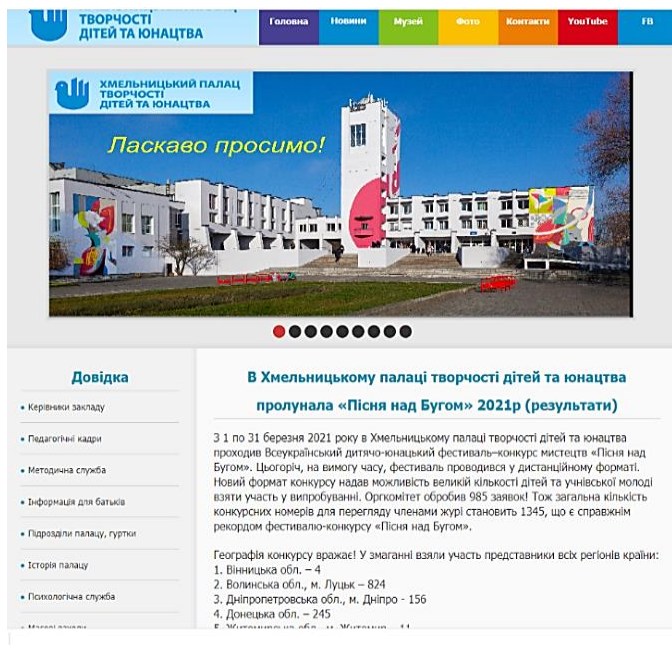
Крім навчальних занять, під час дистанційного навчання в онлайн форматі велась і виховна робота. Матеріали бесід та відеоролики до знаменних та пам'ятних дат надсилались у групи гуртків у Viber та розміщувались на сторінці закладу у Facebook.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

В дистанційному форматі проводились Всеукраїнський фестиваль «Зимові візерунки» та Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль-конкурс мистецтв «Пісня над Бугом», Тижні безпеки життєдіяльності та безпеки дорожнього руху, Тиждень поінформованості про дітей (осіб) з особливими потребами.

#подолянич_хмельницький_палац_творчості

Переглянути більше

Для вихованців палацу регулярно проводяться заходи з питань формування безпечної поведінки та безпечного використання мережі Інтернет: диспут «Соціальні мережі», міні-тренінг «Як навчитися безпечної поведінки в інтернеті», профілактичний meet-up «Кіберзлочини та покарання», хвилинка спілкування «Твоя безпека в інтернеті. Поради від кіберполіції».

Здійснення якісного методичного супроводу роботи керівника гуртка

Важливою умовою впровадження цифрових технологій в освітній процес є рівень сформованості цифрової культури педагога.

У Палаці творчості створено віртуальний інформаційно-методичний кабінет, який став ефективним форматом взаємодії з педагогами, інструментом освітнього менеджменту, цифрове середовище якого сформоване з технологічних, інформаційних та організаційних матеріалів. Це і виховна робота, планування, матеріали семінарів, розробки конспектів занять, нормативно-правова документація, проєктна діяльність, матеріали «Школи молодого педагога» тощо. Доступ до електронного сховища потрібних матеріалів у будь-який час забезпечує якісно новий рівень підготовки до занять.

Методичною службою розроблено організаційно-методичні рекомендації щодо навчання за допомогою дистанційних технологій під час карантину або під час інших непередбачуваних ситуацій для гуртків закладу; постійно ведеться перегляд інтернет-ресурсів та підбір новинок до електронного банку інформаційно-нормативного та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу та дистанційного навчання; створено банки цифрових інформаційних джерел з питань екологічного виховання та проведення тимблдингу у дитячому колективі, гугл-форми для анкетування педагогів «Тест на медіаграмотність», «Діагностична картка професійної підготовки керівника гуртка», «Який рівень Вашої конкурентоздатності».

Постійно здійснюється поповнення бази даних цифрових освітніх ресурсів для навчання дітей та педагогів. Демонстраційні матеріали до методичних заходів створюються за допомогою онлайн-ресурсів Canva, Renderforest, Videoredaktor. Проводяться практикуми з питань використання цифрових інструментів під час підготовки та проведення занять, формування базових цифрових навичок педагогів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ ВСІХ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Світлана ДОВГАНЬ,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва

На виконання основних завдань проблемної теми закладу «Компетентнісно-зорієнтована освіта та її вплив на розвиток інтелектуально-пізнавальних і творчих здібностей здобувачів позашкільної освіти» освітній процес у Хмельницькому палаці творчості дітей та юнацтва спрямований на всебічний розвиток та подальшу успішну самореалізацію вихованця як особистості, громадянина й фахівця, і ґрунтується на співпраці педагогів, батьків та вихованців. Саме взаємодія в межах трикутника «вихованець-педагог-батьки» створює простір для сучасної ефективної освіти.

В основу співпраці між усіма учасниками освітнього процесу закладу покладені принципи **педагогіки партнерства**:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог–взаємодія–взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принцип соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Практикуючи педагогіку партнерства, педагоги палацу використовують найрізноманітніші освітні технології, форми та методи: технологію розвитку критичного мислення, проектно, навчання як дослідження, ігрові технології, створення ситуації успіху, колективно-групову роботу, колективну творчу діяльність, роботу в мікрогрупах, роботу в змінних групах тощо.

Серед основних положень партнерської технології є **педагог і його учень** як суб'єкти освітньої діяльності, які співдіють для досягнення мети.

В умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» педагоги палацу використовують новітні освітні технології, тому і виконують роль педагога – не як єдиного наставника та джерела знань, а як партнера, коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини(рис.1).

Рис.1.Нові ролі педагога

Дистанційне навчання під час воєнного стану спонукало педагогів використовувати увесь потенціал **тьюторства**. Подаючи програмний матеріал, педагоги проводили як групові, так й індивідуальні заняття, опирались на рефлексію досвіду самоосвіти вихованців (фото1, 2).

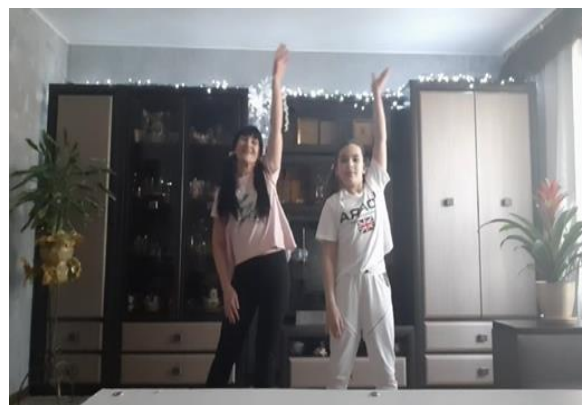

Фото1. Дистанційне навчання у ансамблі «Step Dance»

Фото 2. Дистанційне навчання у гуртку «Юний журналіст»

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Практикуючи інтерактивні форми та методи роботи під час гурткових занять, **педагоги-фасилітатори** стимулювали й направляли самостійний пошук інформації та спільної діяльності вихованців. На заняттях проводились тематичні дискусії, обговорення проблемних питань, практикувалось спільне прийняття рішень.

Вагому роль в освітній діяльності закладу займають проєктні технології. Реалізація проєктів, різноманітних акцій демонструє взаємодію педагога з вихованцями як модератора, ментора. Педагоги та вихованці палацу брали активну участь у підготовці й реалізації таких акцій, флешмобів та проєктів: «Тихі Янголи», «Жовта стрічка», «Долоньки миру», «За честь! За славу! За народ!», «Національні та державні символи України», «Традиції, що об'єднують», «Скажи Ні! наркотикам», «Суржик – небезпечний мовний гризун», «Діти – воїнам ООС», «День Миру», «День доброти», «День толерантності», «Найкращий подарунок – мир» тощо.

Однією із важливих складових педагогічного партнерства є **співпраця педагогів та батьків**.

У системі роботи Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва батьки вихованців є повноправними та активними учасниками освітнього процесу.

Головними завданнями роботи педагогів з батьками є:

- пропаганда педагогічних знань з метою підвищення педагогічної грамотності батьків;
- організація заходів, спрямованих на оволодіння батьками системою умінь, необхідних у стосунках між ними та дітьми;
- гуманізація змісту та форми роботи з родиною і взаємовідносин «педагоги-батьки» (рис.2)

Рис.2. Співпраця педагогів та батьківської громади

Складовими цієї системи є: робота педагогів з батьківським комітетом, консультації з психологом закладу, відкриті заняття, звітні виставки, творчі звіти, фестивалі тощо.

Вихованці разом із педагогами проводять для батьків майстер-класи з виготовлення писанок, новорічних сувенірів, витинанок, виробів із бісеру, стрічок. Батьки мають можливість не тільки спостерігати за навчанням дітей у гуртках, а разом із дітьми долучатися до спільної творчої праці.

Але одним із проблемних аспектів організації роботи з батьками є корекція виховної діяльності родин. У багатьох батьків спостерігається виховна невпевненість, не вистачає спеціальних виховних знань.

Завдяки співпраці з Всеукраїнською громадською організацією «Міжнародний шкільний проєкт», членами якої є методисти палацу, партнерство з батьківською громадою набуло нового змісту.

Інноваційною формою роботи з батьківським колективом стало впровадження проєкту «Родинна твердиня», який передбачає курс інтерактивних лекцій для батьків за посібником «Родинна твердиня». У минулому навчальному році курс подавався дистанційно і спрямовувався на допомогу батькам в емоційному, моральному та духовному розвитку дитини.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Під час спілкування батькам пропонувалися інтерактивні лекції (лектор – Ольга Валькова)

- Родинна твердиня. Чи доречний гнів у батьківському вихованні?
<https://www.youtube.com/watch?v=Dn-fZo6jw-8>
- Як підготувати дитину до дорослого життя?
<https://www.youtube.com/watch?v=DBclGCQgh78>
- Наслідки зловживання алкоголем
<https://www.youtube.com/watch?v=1d1u9mAVwxc>
- Маніпуляція в родині: батьки-діти, діти-батьки
<https://www.youtube.com/watch?v=JOV-eIqt8FY&t=9s>
- Мотивація в родині: батьки-діти, діти-батьки
<https://youtu.be/xUNd-FiwAxc>
- Мрії та перешкоди
<https://www.facebook.com/olga.valkova.39/videos/2867289310063860>

Батьківська громада є незмінним партнером, який бере активну участь в організації освітнього процесу та допомагає при вирішенні проблемних питань.

- Вебквест «Урізноманітнення методів та прийомів під час проведення сучасного гурткового заняття».
- Брифінг «Системний і компетентнісний підходи – передумова реалізації виховних і розвивальних можливостей позашкільної освіти».

У закладі активно ведеться робота з молодими педагогами. Для молодосвідчених педагогів створено Школу молодого педагога, де слухачі поглиблюють знання теоретичного матеріалу, знайомляться з методичними прийомами на заняттях, оволодівають методами педагогічного дослідження, проводять ділові та рольові ігри. Наставництво, взаємовідвідування занять також сприяють «входженню» молодого педагога в професію.

У рамках місячника педагогічної майстерності здійснено комплексне психолого-педагогічне вивчення якості освіти – навчання, виховання, розвитку здобувача освіти; рівня професійної компетентності педагога. Під час вивчення професійної діяльності педагогів були використані такі методи: спостереження, аналіз документації, бесіди, відвідування занять. Керівники гуртків під час проведення відкритих занять продемонстрували методи та прийоми, елементи інноваційних технологій: «мозковий штурм» «навчаючи вчуся», «дзеркало», «хто найкмітливіший», «навчи іншого». Широко використані інтерактивні форми організації активної спільної діяльності педагога та здобувачів освіти на занятті, прийоми «навчаючи вчуся», «знайди помилку». Застосовані різні методи навчання: частково-пошукові, дослідницькі, інтерактивні, моделювання; технології особистісно орієнтованого навчання. Матеріали місячника розміщені на сайті палацу та узагальнені в збірку «Хай творчості вогник яскраво с

Єдність педагогів і батьків веде до перемоги

Забезпечення якості освітніх послуг залежить від фахової компетентності педагогічних працівників. Тому постійний творчий пошук, вивчення кращого педагогічного досвіду колег, підвищення теоретичних знань є гарантом професійного зростання педагогів і реалізується у закладі через активні традиційні та інноваційні форми методичної роботи й плідну співпрацю «педагог-педагог».

Формування професійної компетентності педагогічних працівників палацу здійснювалося шляхом проведення різноманітних форм інноваційних педагогічних технологій, активних та інтерактивних форм роботи з педагогічними кадрами:

- Методичний брейнстормінг «Сучасне гурткове заняття у системі розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти».
- Кейс-стаді «Способи підвищення якості освітнього процесу за допомогою запровадження інновацій».

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Педагогіка партнерства як система взаємовідносин, які відбуваються у процесі та заради спільної діяльності, потребує освітнього середовища, у формуванні та розвитку якого беруть участь не тільки педагоги і батьківський колектив, а й об'єкти соціально-педагогічного партнерства, наукові установи та заклади вищої освіти.

Завдання, що стоять перед педагогічним колективом Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва: налагодити взаємовигідну співпрацю, оскільки розвиток такого партнерства є важливим ресурсом нашого закладу.

Співпраця із закладами загальної середньої освіти відбувається за такими напрямками:

- ✓ організація та проведення конкурсів, ігрових програм, майстерок для дітей та учнівської молоді;
- ✓ навчання лідерів учнівського самоврядування;
- ✓ консультування педагогів-організаторів, заступників директорів з виховної роботи з актуальних проблем виховання; організація музейної роботи.

Тісна співпраця з Навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в Хмельницькій області дає можливість поглибити знання вихованців із питань власної безпеки. Цікаві завдання, квести, практичні заняття для вихованців сприяють кращому засвоєнню знань, умінь та навичок збереження власного життя і здоров'я.

Плідною і творчою є співпраця педагогічного колективу закладу та Управління держпраці в Хмельницькій області. Декілька років поспіль вихованці палацу є активними учасниками конкурсу дитячого малюнка «Охорона праці очима дітей», який проводиться за підтримки міського голови Олександра Симчишина.

Підведення підсумків конкурсу. Члени журі конкурсу

Отже, педагогіка партнерства сприяє створенню атмосфери, в якій найкраще розвивається потенціал кожного вихованця, формується його ініціативність, креативність. А це – один із ключових активів сучасного світу. Такий формат стосунків найкраще готує молодих людей до професійної діяльності та ролі активного громадянина у відкритому світі. ■

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

**Катерина НОВЧЕНКОВА,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва**

В умовах розвитку сучасного суспільства, визначальними ознаками якого є мобільність, відкритість, здатність до постійного переструктурування й оновлення, очевидною стає необхідність реформування сучасної системи освіти, створення в навчальних закладах освітнього простору, адекватного вимогам суспільного розвитку й орієнтованого на інтереси особистості.

Сучасна освіта повинна готувати людину, здатну жити в глобалізованому і динамічному світі, сприймати його змінність.

Формування такої особистості потребує від навчального закладу генерації й акумулювання передових ідей у змісті, формах організації освітнього процесу, визначенні нових стратегій діяльності. І це безпосередньо стосується позашкільної освіти як складової освітнього простору сучасного суспільства. Зміни в соціально-політичному та економічному устрої країни спричиняють і зміни в інших сферах, зокрема в освітній. Децентралізація спонукає перегляду діяльності закладів позашкільної освіти, оскільки громада виступає замовником послуг, а саме освітніх послуг. Динамічні процеси в культурному й економічному житті вимагають постійного й оперативного оновлення в освіті. Це оновлення відбувається через упровадження інновацій в систему освіти.

Інноваційна діяльність у педагогічній та управлінській практиці пов'язана з трансформацією нових ідей у новий або удосконалений продукт, поширений в освітньому середовищі, в новий або удосконалений технологічний процес, що використовується в практичній діяльності або в новий підхід до забезпечення соціальних потреб. Інноваційна діяльність через комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансово-економічних та матеріально-технічних заходів забезпечує інноваційний пошук. Головними ознаками інноваційної діяльності є удосконалення чи оновлення освітньої практики шляхом створення нових ефективних способів і засобів досягнення встановлених цілей освіти.

Отже, інноваційна педагогічна діяльність є особливим видом діяльності, цілеспрямований характер якої забезпечує продукування, освоєння та поширення нововведень. Оскільки основною формою реалізації нового є педагогічний експеримент, здійснення експерименту зумовлено необхідністю

Отже, педагогічний експеримент - це науково поставлений дослід у галузі навчальної чи виховної роботи, спостереження досліджуваного явища в спеціально створених і контрольованих дослідником умовах.

У контексті інноваційного пошуку педагогічний експеримент має на меті розроблення та відпрацювання дослідних взірців нової продукції, нових (удосконалених) змістовно - технологічних процесів.

Предметом експериментальних досліджень виступає педагогічна діяльність педагога і ті ситуації, які він створює сам з метою зміни об'єкту. При цьому об'єктом є не сама дитина, а діяльність педагога по створенню нової педагогічної реальності. Тому використання експерименту в інноваційному процесі вимагає від педагога-дослідника вмінь володіти механізмами пошуку, діагностування, інтерпретації даних, аналізу, прогнозування тощо.

Виходячи із вищезазначеного, педагогічний колектив Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва прийняв рішення про необхідність переходу на новий інноваційний рівень розвитку та розпочав свою експериментальну діяльність згідно з наказом Міністерства освіти і науки України.

Головною рушійною силою інноваційної діяльності є **педагог**, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним під час впровадження та поширення нововведень. Педагог-новатор є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором. Педагог на практиці переконується в ефективності новітніх методик навчання, має можливість коригувати їх, проводити докладну структурування досліджень навчального процесу, створювати нові методики. Основна умова такої діяльності - інноваційний потенціал педагога.

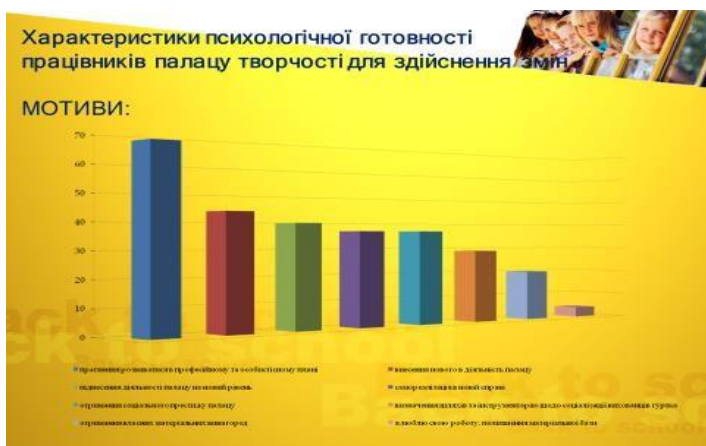
Отже, ефективність інноваційної діяльності педагогів залежить від їх інноваційного потенціалу - комплексу професійно-особистісних здібностей: до генерування ідей, навичок володіння механізмами експериментальної роботи, умінь адекватно й мобільно реагувати на непередбачувані наслідки пошуку, наявності високого рівня внутрішньої мотивації до змін.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

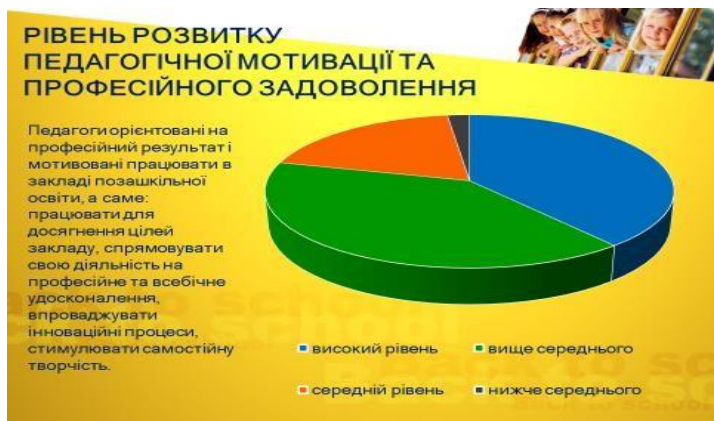
Формування інноваційного потенціалу педагогічного колективу в палаці та готовність до дослідно-експериментальної діяльності забезпечується системою методичної роботи шляхом проведення відповідних семінарів, тренінгів, квестів, воркшопів, еверестів та інших форм роботи, розроблення й практичного впровадження новітніх освітньо - розвивальних і виховних технологій, переорієнтацію на компетентнісний підхід.

Рівень сформованості інноваційного потенціалу педагогів палацу систематично вивчається в динаміці, педагоги палацу беруть участь в психологічних дослідженнях в залежності від тем, над якими працює заклад освіти.

Основному діагностуванню передувало вивчення психологічної готовності педагогів до участі в експериментальній діяльності, вивчалися мотиви:

Досліджуючи рівень педагогічної мотивації та професійного задоволення, було визначено, що педагоги орієнтовані на професійний результат і мотивовані працювати в закладі позашкільної освіти, а саме: працювати для досягнення цілей закладу, спрямовувати свою діяльність на професійне та всебічне удосконалення, впроваджувати інноваційні процеси, стимулювати самостійну творчість.

Результати психолого - педагогічних досліджень свідчать про високий рівень інноваційного потенціалу педагогічного колективу палацу і підтверджуються результатами інноваційного пошуку шляхом здійснення експерименту, в процесі якого були розроблені:

- Концепція інноваційно-діяльнісного розвитку Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва до 2022 року.
- Програма «Інноваційно - діяльнісний розвиток Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва до 2022 року».
- Заходи з реалізації Програми «Інноваційно - діяльнісний розвиток Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва до 2022 року».

Вагомим фактором підтвердження реалізації високого інноваційного потенціалу педагогів є результати їх творчої діяльності та досягнення їхніх вихованців.

Для вирішення завдань II етапу дослідно-експериментальної роботи було сплановано діяльність творчих груп, створених на I (організаційно - підготовчому) етапі експерименту.

У ході II етапу експерименту членами творчих груп розроблено Концепцію створення моделі освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації.

Педагогічним колективом Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва, в процесі здійснення експериментального дослідження сформовані поняття: інновації, «освітній простір» педагога, учня, гуртка, відділу закладу позашкільної освіти; компетентність, експериментальна діяльність, інноваційні технології, соціальне партнерство, моделювання, дистанційне навчання, освітні платформи, цифрова грамотність, тощо.

Значна увага в ході експерименту приділялась вивченню організаційно-педагогічних умов створення моделі освітнього простору-один із обов'язкових та важливих напрямів роботи колективу.

Оскільки експеримент здійснювався в умовах децентралізації та визначених відповідних повноваженнях влади на місцевому та регіональному рівні, вважаємо першою з умов – забезпечення функціонування Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва як комунального закладу позашкільної освіти, міською владою, яка фінансує заклад і підтримує його інноваційну діяльність. Другою умовою пошуку моделі освітнього простору є необхідність змін освітнього процесу як відповідь на виклики сьогодення шляхом створення освітнього

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

простору закладу, гуртка, ансамблю, відділу, педагога, вихованця. Третьою умовою є готовність керівника та адміністрації до інноваційного підходу в управлінні закладом, освітнього простору самого педагога. Четвертою умовою є планування та зміст освітнього процесу:

- концептуальне проектування (розробка концепції) та планування діяльності в умовах експерименту з організаційною основою інноваційного розвитку закладу позашкільної освіти;
- нормативно-правове та методичне забезпечення організації та змісту освітнього процесу;
- оновлений перелік освітніх послуг на запит батьківської громади;
- пошук кожним педагогом складових освітнього простору в організації занять гуртків, в формуванні освітнього простору дитини, а також освітнього простору самого педагога.

Освітній простір відображає систему соціальних зв'язків та відносин у галузі освіти, отже, **п'ятою** є умова партнерства та співпраці з: батьківською громадою, громадськими організаціями, закладами вищої та загальної середньої освіти, закладами культури та іншими установами.

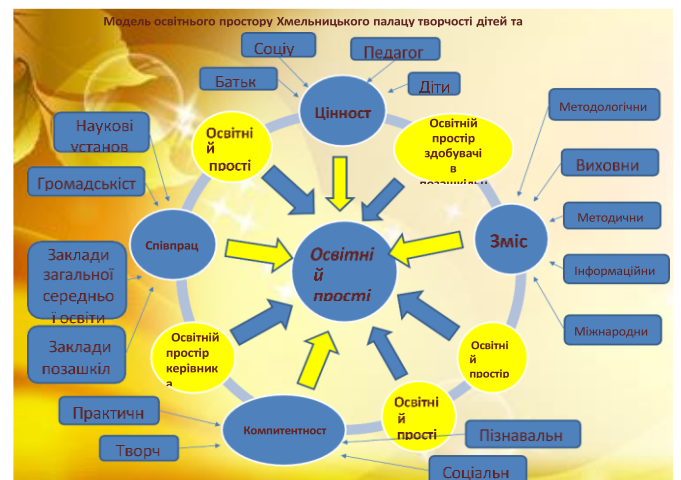
Обов'язковою, на наш погляд, є **шоста** умова психолого - педагогічного супроводу освітнього процесу, що вирішує комплекс питань, зокрема, процесу соціалізації дитини та її самовизначеності, адаптації в освітньому середовищі.

Доповнюючи, вищезазначене, вважаємо обов'язковою сьому умову - моніторинг діяльності на різних етапах здійснення експерименту, що дає можливість коригувати та вносити зміни та поправки в роботу, надає інформацію для вирішення проблем. І, зрештою, до матеріально-технічного блоку умов ми відносимо восьму умову - просторово-предметну достатність - це інфраструктура закладу та його матеріально-технічна база, санітарно-гігієнічні умови, утримання матеріально-технічної бази, рівень оснащення сучасними інформаційними технологіями (наявність персональних комп'ютерів, мультимедійних комплексів, доступу до мережі Інтернет).

За підсумками II (концептуального) етапу дослідно-експериментальної роботи 27 листопада 2019 року відбувся Всеукраїнський науково-практичний семінар «Організаційно-педагогічні умови створення моделі освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації» за участю провідних науковців та педагогів-практиків: Биковської О.В., Кардаш Н.В., Дейдиш Л.А., Павлової Л.М., Слюзко В.І., Досевої Т.Г., Пилипак М.М., Притис Л.Й., Ободовської Л.В., Орловської Н.М., Новченкової К.Д., Дацун О.В., Каліночкиної Ю.М.

Відповідно до завдань членами творчих груп та педагогами палацу розроблені проекти моделей освітнього простору вихованця палацу, педагога палацу, структурних підрозділів палацу та проект моделі освітнього простору Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва умовах децентралізації. Модель освітнього простору палацу в цілому об'єднує всі моделі і є багатограним новоутворенням, в якому формуються компетентності наших вихованців.

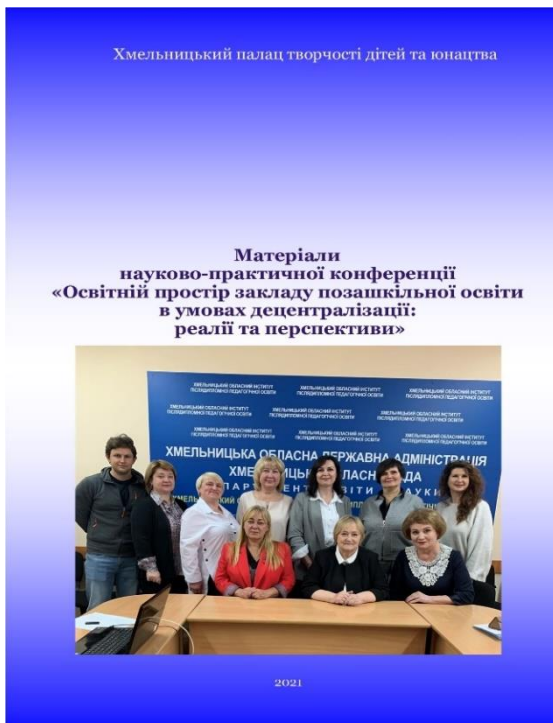

У ході III (формульованого етапу) дослідження було здійснено:

- упровадження комплексних цільових програм з реалізації завдань дослідно-експериментальної роботи;
- упровадження моделі освітнього простору палацу в практику роботи колективу;
- проведення комплексного моніторингу для визначення динаміки формування компетентностей вихованців палацу та педагогів палацу.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

За підсумками III (формульованого) етапу дослідно-експериментальної роботи 29 листопада 2021 року була проведена науково-практична конференція за темою: «Освітній простір закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації: реалії та перспективи» за участю провідних вітчизняних науковців: Бега І. Д., Кириленко С.В., Биковської О.В., Флярковської О. В., Чупріної О. Б., Павлової Л.М., Кардаш Н.В., Салькова В.В., Середницької А.Д., Орловської Н.М., педагогів – практиків, студентів.

На основі аналізу та систематизації результатів дослідно-експериментальної роботи можемо зробити наступні **ВИСНОВКИ**.

У процесі дослідно-експериментальної роботи колективом палацу:

- здійснено теоретичний аналіз проблеми освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації, на основі чого розроблено Концепцію створення моделі освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації та три цільові програми з реалізації завдань дослідно-експериментальної роботи;
- розроблена та практично відпрацьована методика узгодження взаємодії учасників освітнього процесу, представників громади, батьків;
- визначено організаційно-педагогічні умови створення освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації;
- проведена робота щодо створення моделей освітнього простору в умовах децентралізації палацу та його структурних складових: розроблено зразки моделей освітнього простору вихованця

- палацу, гуртка палацу, керівника гуртка, педагога палацу, ансамблю, художнього колективу тощо;
- здійснено впровадження моделі освітнього простору палацу в практику роботи;
- проведено моніторинг ефективності розробленої сучасної моделі освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації на базі Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва, який свідчить про високий рівень сформованості компетентностей вихованців палацу; освітній процес у створеному освітньому просторі був спрямований на формування у вихованців системи знань про взаємодію у соціумі, розуміння системи соціальних цінностей, уміння співпрацювати у суспільстві, вміння здійснювати конструктивну комунікацію;
- результати вивчення професійних компетентностей вказують на те, що у педагогів палацу виявлено високий рівень сформованості компетентностей, що забезпечує сприятливі психолого-педагогічні умови для активної життєдіяльності вихованців, розвитку їх компетентностей, формування кожного учня як особистості;
- батьки учнів задоволені організацією освітнього процесу і вважають, що освітнє середовище є безпечним і психологічно комфортним для дітей; найбільше цінують у палаці творчості можливість розвивати інтереси та захоплення дітей, вважають палац надійним освітнім простором, який сприяє розвитку основних компетентностей вихованців закладу.

Позитивну динаміку розвитку Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва у створеній моделі освітнього простору підтверджують результати моніторингу якості освіти та творчі досягнення вихованців та педагогів.

Співпраця з науковими установами, наукові дослідження, високий рівень професіоналізму, уміння та бажання працювати за сучасними інноваційними технологіями – це складові інноваційного потенціалу творчого педагогічного колективу Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва тому, що

- творчість надихає;
- творчість розвиває;
- творчість дарує крила;
- творчість єднає друзів;
- творчість піднімає на нові вершини;
- творчість розкриває нові обрії освітнього простору дітям і дорослим. ■

ЗАЛУЧЕННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДО УЧАСТІ У ГРАНТАХ, ПРОЄКТАХ, КОНКУРСАХ, ЗАХОДАХ, У ТОМУ ЧИСЛІ МІЖНАРОДНИХ

Діана БОГАЙ,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва

У центрі уваги педагогічних працівників є завдання розвитку творчої особистості дитини, творчих потенційних можливостей та базових життєвих компетентностей. Необхідною умовою розвитку дитячих колективів є участь у міських, всеукраїнських, міжнародних конкурсах, змаганнях та фестивалях, що розвиває у дітей пізнавальну активність, підвищує їхній рівень майстерності та сприяє емоційному, творчому розвитку.

Вихованці палацу були традиційно активними учасниками різноманітних змагань, фестивалів, конкурсів (2782 вихованців) (рис.1). Беручи участь у конкурсах, вони набувають позитивних рис цілеспрямованості, сміливості, рішучості, самостійності. Діти навчаються застосовувати отримані знання та вміння у різних ситуаціях, що розвиває стійкий інтерес до обраного напрямку творчості.

Фото 1. Огляд виставка декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва у м. Хмельницькому (травень, 2023 р.)

Барвиста палітра відображається в декоративно-ужитковому та образотворчому мистецтвах, традиційних художніх ремеслах.

Творчі портрети, тематичні (71) та персональні виставки (2) вихованців гуртків, майстер-класи (73) в усіх відділах, які щомісяця проходили у палаці, є потужним мотиваційним фактором у розвитку кожної особистості (фото 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7).

Набуті у цих відділах навички вихованці застосовують у подальшій творчій діяльності.

Фото 2. Виставка малюнків вихованців гуртків декоративно-ужиткового відділу Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва (травень, 2023).

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Фото 3. Творчі роботи вихованок Зразкового художнього колективу гуртка образотворчого мистецтва «Народна художня творчість» на Міжнародній виставці- аукціоні «KIDS and ART for UKRAINE» (квітень, 2023)

Вагому роль в освітній діяльності закладу займають проєктні технології. У минулому навчальному році відповідно до річного плану роботи закладу педагоги та вихованці палацу брали участь у підготовці й реалізації освітніх проєктів: «За честь! За славу! За народ!», «Національні та державні символи України», «Традиції, що об'єднують», «Наш дух міцний не знищити, не вбити», «Open heART», «Подаруймо дітям свято», «Лісом осінь походила – все навкруг позолотила», «Екоторбину – в кожну родину!».

Фото 4. Виставка робіт вихованців гуртка «Майстерня філіграні» (січень, 2023)

У нашому закладі, де навчаються бути творцями, створено умови, щоб кожен міг знайти справу до душі. І найвища творчість – розкриття та реалізація кожним вихованцем своїх потенційних можливостей. ■

Фото 5, 6, 7. Майстер-класи з декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва вихованців гуртків Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва (травень, 2023 р.)

УПРАВЛІННЯ БАГАТОПРОФІЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Лариса ОБОДОВСЬКА,
заступник директора з методичної роботи
Хмельницького палацу творчості
дітей та юнацтва**

Актуальною проблемою сучасної педагогічної науки є розроблення нової стратегії розвитку національної освіти, що забезпечить прискорення інтеграції України в європейський освітньо-науковий і культурний простір.

У сучасних умовах реформування системи позашкільної освіти важливу роль відіграє управлінська компетентність керівника позашкільного закладу, який нині потребує нових знань щодо управління освітнім процесом, нових підходів, що враховують як вітчизняні, так і міжнародні тенденції розвитку управлінських практик.

Управління розвитком Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва є складною організаційно-структурною системою та водночас комплексом взаємозалежних циклічно повторюваних процесів з розробки та реалізації рішень, спрямованих на забезпечення функціонування та розвитку всіх складових системи освітнього процесу. На базі Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва проводилася дослідно-експериментальна робота за темою: «Створення освітнього простору позашкільного навчального закладу в умовах децентралізації».

Технологічним продуктом дослідно-експериментальної роботи є інноваційний розвиток палацу, який сприяє підвищенню результативності освітньої діяльності. Інноваційні процеси в палаці здійснюються за принципами, які постають як норми, орієнтири діяльності. У зв'язку з цим створено сучасну модель структури управлінської діяльності палацу, яка враховує його специфіку та відмінність від інших типів навчальних закладів саме за умов децентралізації та особливої ролі громад. Структура охоплює мету і завдання управлінської діяльності у сфері позашкільної освіти; принципи управлінської діяльності; основні закономірності діяльності керівника в роботі з педагогічним колективом; концептуальні положення щодо зростання професіоналізму керівника, методи управлінської діяльності та ін.

У сучасному світі розкриваються нові можливості для розширення автономії багатопрофільних закладів позашкільної освіти. Розширення автономії багатопрофільних закладів позашкільної освіти і вплив освітнього менеджменту змінюють дії педагогів, вносять нове в роботу з представниками територіальних громад як органів влади.

Відповідно вищезазначеного, в палаці розроблено «Стратегію розвитку», «Концепцію розвитку», «Освітню програму», «Концепцію створення моделі освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації», «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти». Реалізація даних документів стала можливою за умови готовності до інноваційної діяльності педагогів палацу, оскільки саме педагог – новатор є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором. Інноваційний потенціал кожного педагога залежить від його творчих здібностей та ставлення до нововведень.

Формування інноваційного потенціалу педагогічного колективу в палаці та готовність до інноваційної діяльності забезпечується науково - методичним менеджментом професійного розвитку педагогічних працівників, що здійснюється шляхом розроблення і трансляції через ресурсні центри зразків і технологій нових освітніх ідей, нововведень в освітньому процесі - технології особистісного розвитку (технології науково-дослідницької діяльності, технології проєктної діяльності, інтерактивні технології тощо).

Велика увага приділяється розвитку педагогічного персоналу, який має орієнтуватися на потреби вихованців, бути оптимально продуктивним і вмотивованим під час роботи зі здобувачами позашкільної освіти. З цією метою проводяться семінари - брифінги, презентаційні месенджі, методичні дайджести, естафети педагогічних здивувань, дефіле успішних практик, освітні консалтинги, парки педагогічних технологій, веб-квести, фестивалі, ділові і рольові ігри, психолого-педагогічні брейн - стормінги тощо. Педагоги в своїй діяльності систематично використовують технології особистісно зорієнтованого навчання, проєктні технології, мультимедійні технології, технології кооперативного та групового навчання, що передбачають організацію освітнього процесу, за якого навчання здійснюється у процесі взаємонавчання.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Наш заклад передусім орієнтується на ефективність власної організації, успішність та оптимальну продуктивність у наданні освітніх послуг. Освітні послуги, які надаються в палаці пов'язані не лише із задоволенням культурних потреб вихованців, набуттям нових навичок у цікавій для них сфері, а й зі спілкуванням із педагогами і тими референтними групами, чий вибір занять у позашкільний час є близьким для них.

Варто відзначити видозміну змісту позашкільної освіти, зростання ролі нових знань задля підвищення якості життя, зміну співвідношення між свідомим вибором нових курсів позашкільної освіти самим вихованцем і неусвідомленим, стихійним вибором, що існував до недавнього часу (вибір додаткових занять "за компанію", "тому що всі займаються" та інші).

Відповідно цього в технічному відділі започатковані нові напрями діяльності гуртків, наприклад: «Студія робототехніки «SmartiBots», «Цифрова фотографія «Світлинка», «Дитяче телебачення та анімація «Юні відеографи», які забезпечують набуття вихованцями техніко-технологічних умінь та навичок, розширення наукового світогляду, підготовку до активної науково-дослідної роботи, оволодіння сучасною технікою та технологіями, формування компетентної особистості в процесі науково-технічної творчості.

Хореографічний відділ велику увагу приділяє створенню дорожньої карти розвитку дитини в освітньому просторі відділу, і зокрема, в кожному ансамблі. На цьому етапі педагоги, використовуючи ігрові, інтерактивні, особистісно орієнтовані технології, закохують дитину у танець та формують соціально-психологічні компетентності через творчу діяльність.

Освітній процес у гуртках художньо-естетичного відділу педагоги будують у відповідності до особистісно орієнтованого та компетентнісного підходу, що забезпечує розвиток індивідуальної освітньої траєкторії кожного вихованця. Для реалізації освітньої траєкторії педагоги складають індивідуальні навчальні плани, які відповідають природнім здібностям, рівню обдарованості, психофізичним можливостям, інтересам, рівню емоційного сприйняття та академічним цілям вихованців.

Педагоги декоративно-ужиткового відділу здійснюють проектування моделі освітнього простору вихованця, керівника гуртка, батьків, відділу в цілому, що забезпечує створення сучасного освітнього середовища та сприяє творчому розвитку й мотивації здобувачів освіти до навчання.

В палаці сформувано свою культуру якості освіти, створено внутрішню систему забезпечення якості освіти, яка гарантує цю якість для постійного вдосконалення освітньої діяльності та відображає інноваційні процеси та процедури внутрішнього управління закладом.

Отже, управління розвитком багатoproфільного палацу здійснюється на засадах прогнозованих потреб особистості та суспільства; узгодження зовнішніх чинників розвитку закладу як відкритої системи з власними тенденціями саморозвитку; реалізації особисто зорієнтованого підходу в управлінській діяльності. ■

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Лариса ОБОДОВСЬКА,
заступник директора з методичної роботи
Хмельницького палацу творчості
дітей та юнацтва

Однією з головних ознак сучасного суспільства є його розвиток на основі інновацій. Вимога переходу до інноваційної освіти, зумовлена викликами сьогодення і належить до пріоритетних напрямів державної політики в Україні в контексті інтеграції вітчизняної освітньої галузі до європейського та світового освітнього простору. Інноваційні технології в

управлінській та педагогічній діяльності відіграють важливу роль в успішному розвитку закладу.

До ресурсів модернізації освітнього простору в умовах закладу поряд із внутрішніми – кадровими, методичними, іншими видами ресурсів, відносяться й зовнішні ресурси, що в сукупності становлять освітній простір закладу.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Завдання створення моделі освітнього простору закладу актуалізуються для адміністрації, педагогів унаслідок роботи над дослідно-експериментальною темою в палаці. Їх добір і структурування коригуються вимогами часу, суспільства, місією навчального закладу тощо.

Оскільки єдиним правильним і ефективним шляхом перевірки запровадження інновацій є експеримент, то експериментальна робота є складовою інновацій.

У процесі роботи над експериментом адміністрацією палацу використовуються такі управлінські технології:

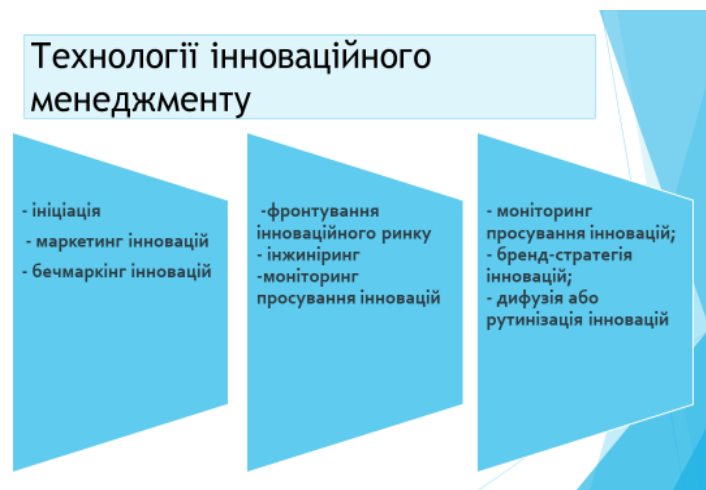
- проектного управління;
- менеджменту освітніх інновацій;
- паблік рилейшинз;
- цифрові тощо.

Використання інноваційних технологій забезпечується проектною діяльністю палацу. В освітньому процесі використовуються інноваційні освітні проекти, які сприяють досягненню визначених цілей діяльності. Наприклад, планування освітньої діяльності реалізовується на основі проектів: у навчальній, виховній, методичній, науковій та інших складових життєдіяльності палацу.

Так, у межах реалізації проектів "Педагогічний експеримент", «До вершин досконалості». «Педагогічний Еверест»:

- забезпечено науково-організаційний супровід дослідно-експериментальної роботи;
- створено систему підготовки педагогів до інноваційної діяльності.

Використання технології інноваційного менеджменту сприяє системній інноваційній діяльності, створенню єдиного інформаційного поля про інноваційну діяльність, підвищенню інноваційної компетентності та інноваційної культури педагогів, формує конкурентоспроможність палацу.

Використання технології PR (паблік рилейшинз) сприяє вирішенню проблеми розширення освітнього простору палацу, його інтеграції в єдиний освітній простір. У свою чергу, PR-діяльність становить спектр методів, методик, програм, технологій, які використовують різні канали взаємодії із суб'єктами комунікаційної діяльності (використання офіційного сайту, сторінки у ФБ, участь в фахових конкурсах, проведення семінарів, вебінарів, взаємозв'язки з громадськими організаціями тощо, закладами середньої освіти, закладами вищої освіти тощо).

Цифровізація освітнього простору є актуальною та на часі. Це дає можливість постійно розширювати напрями застосування електронного документообігу та ведення статистичної звітності в електронному варіанті.

У процесі цілеспрямованої підготовки педагогів у системі науково-методичної роботи до розроблення, освоєння і використання освітніх інновацій у професійній роботі методична служба палацу використовує технології особистісного розвитку (технології розвитку персоналу, технології науково-дослідницької діяльності, технології проектної діяльності, інтерактивні технології тощо).

Технології особистісного розвитку

- технологія портфоліо
- інтерактивна технологія
- тьюторська технологія
- технологія майднеппінгу
- акме - технологія
- проектна технологія

Упровадження технологій інноваційного менеджменту в закладі, що враховують завдання дослідницько-експериментальної діяльності, сприяло вибору педагогами інноваційних технологій роботи з дітьми та учнівською молоддю за означеним напрямом, що мають креативну спрямованість, творчо активізують роботу з досягнення мети й реалізації - технологія створення ситуацій успіху, сучасні інформаційно-комунікаційні технології, профільні особистісно зорієнтовані освітні технології, технології організації навчально-дослідницької діяльності.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАЛАЦУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

В умовах експериментальної діяльності педагоги палацу використовують новітні освітні технології, тому і виконують роль педагога не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

До інноваційних технологій, які використовують педагоги, належать технології особистісно зорієнтованого навчання, метод проектів, мультимедійні технології, кооперативна та групова (колективна) технології, що передбачає організацію освітнього процесу, за якого навчання здійснюється у процесі взаємонавчання.

Під час карантинних обмежень дистанційне навчання спонукало педагогів використовувати увесь потенціал тьюторства.

Подаючи програмний матеріал, педагоги проводили як групові, так і індивідуальні заняття, опирались на рефлексію досвіду самоосвіти вихованців.

Практикуючи інтерактивні форми та методи роботи, педагоги-фасилітатори стимулювали й направляли самостійний пошук інформації та спільної діяльності вихованців. На заняттях проводились тематичні дискусії, обговорення проблемних питань, практикувалось спільне прийняття рішень.

Діяльність в експерименті змінює діяльність педагога закладу позашкільної освіти, який перестає просто репродукувати знання, а починає опановувати і розробляти нові технології навчання і виховання, що, з одного боку, підвищує його творчу активність, а з іншого – вимагає високого рівня технологічної і методичної підготовки.

Таким чином, використання інноваційних технологій в освітньому процесі сприяє успішній діяльності закладу освіти в ринкових умовах, забезпечує адаптацію педагогічного колективу до якісно нових умов та формує конкурентоспроможність й розвиток через постійне генерування ідей та їх реалізацію. ■

ГУРТКОВА РОБОТА

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ «СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ» ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Діана БОГАЙ,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва

Одне з пріоритетних завдань освіти, в тому числі і позашкільної, - реалізація на практиці особистісно зорієнтованого підходу до дитини, який поєднує виховання і навчання в єдиний процес розвитку творчих здібностей дитини.

Педагогічну технологію «Створення ситуації успіху» можна з упевненістю віднести до особистісно зорієнтованих технологій тому, що її точкою відділу є духовне удосконалення внутрішнього світу і дитини, і педагога. Ця технологія націлена на те, щоб викликати в гуртківця яскраве позитивне емоційне відчуття від своїх досягнень. Недарма говорять, що успіх окрилює. Почуття радості надає впевненості, оптимізму,

підвищує життєву стійкість та інтерес до справи, в якій досягнуто успіху. Тому ця технологія якнайбільше підходить до використання в роботі педагогів позашкільних закладів. Адже заняття в системі позашкільної освіти не є обов'язковими, тому питання залучення школярів, створення у них мотивації до занять у секціях, гуртках достатньо вагоме. Пережита радість від успіху викликає бажання відчувати її ще і ще.

Актуальність педагогічної технології «Створення ситуації успіху» полягає в тому, що її використання сприяє:

✓ підвищенню результативності навчання;

ГУРТКОВА РОБОТА

- ✓ зростанню продуктивності заняття;
- ✓ розкриттю творчих здібностей;
- ✓ стимулюванню до самовдосконалення;
- ✓ внутрішньому задоволенню навчальною діяльністю.

Один з відомих американських вчених, психолог, психотерапевт і педагог, який розробляє методи педагогічного спілкування з дітьми, У.Глассер переконаний, що успіх має бути доступним кожній дитині. У своїй книзі "Школа без невдач" він приходиться до висновку, що якщо дитині вдасться досягти успіху в школі, то у неї є всі шанси на успіх у житті.

Багато наших сучасників (О. Г. Назаренко, О. М. Ланцова, Л. О. Ткачук, Т. М. Чабан та ін.) висловлюють думку про те, що учень тоді тягнеться до знань, коли переживає потребу в навчанні, коли ним рухають здорові мотиви та інтерес, підкріплені успіхом.

Технологія „Створення ситуації успіху” виробляє найціннішу людську якість – стійкість у боротьбі з життєвими труднощами.

Технологія „Створення ситуації успіху” звучить у таких висловлюваннях педагогів:

- Це дуже важливо, і у тебе неодмінно вийде ...
- Саме ти і міг би зробити таку справу ...
- Починай же! Ти це добре зробиш! ..
- Ось ця деталь (елемент, частина) вийшла дуже гарно! ..

Ситуація успіху – поєднання умов, які забезпечують успіх як результат цієї ситуації.

Умови запровадження:

- позитивний настрій для навчання;
- відчуття себе рівним серед рівних;
- усвідомлення особистісної цінності;
- можливість вільно висловлювати свою думку і вислуховувати інших.

З педагогічної точки зору ситуація успіху - це цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому. Це результат продуманої та підготовленої стратегії і тактики вчителя, сім'ї.

З психологічної точки зору успіх — це переживання стану радості, задоволення від того, що результат, до якого особистість прямувала в своїй діяльності, або збігся з її очікуваннями, сподіваннями (з рівнем домагань), або перевершив їх.

З соціально-психологічної точки зору успіх — оптимальне співвідношення між очікуваннями оточуючих, особистості та результатами їх діяльності. В тих випадках, коли очікування особистості збігаються

або перевершують очікування оточуючих, найбільш значних для особи, можна говорити про успіх. Може змінюватися коло людей, думку яких цінує особистість, але сутність успіху не змінюється.

Ситуація успіху досягається, коли сам виконавець визнає результат як успіх. Усвідомлення ситуації успіху самим учнем виникає в результаті подолання невміння, незнання, нерішучість й інших труднощів. Успіх, якщо дитина переважає його неодноразово, відкриває період визволення прихованих можливостей особистості, перетворення та реалізацію духовних сил. Завдання педагога - допомогти особистості дитини зрости в успіху, навчити відчувати радість від подолання труднощів, дати зрозуміти, що задарма в житті нічого не дається, скрізь треба докласти зусиль. У житті чергуються успіхи та невдачі, але існує і певний баланс між ними, який особистою наполегливістю може бути зрушений у напрямку успіху.

Технологія “Створення ситуації успіху” не є новою для педагогів позашкільних навчальних закладів. Ситуаційно всі вони нею користуються. Але для досягнення стійкого виховного та навчального ефекту педагогічний вплив має будуватися на добре продуманій і підготовленій тактиці та стратегії. Щоб сприяти успіху дитини в певній діяльності, важливо розуміти її внутрішній світ, знати оточуюче середовище, поважати її переживання. Як тільки вихованець відчує, що педагог цікавиться його емоційним станом, прагне зрозуміти його, допомогти, навчити, то прийме і його вказівки до уваги.

У технології “Створення ситуації успіху” за психологічними особливостями гуртківців умовно поділяють на такі групи:

⇒ “Надійні” - мають гарні здібності, сумлінно ставляться до обов'язків, активні, врівноважені. Мають адекватну самооцінку, почуваються в сім'ї, у групі спокійно, впевнено. Основа їх надійності - в постійному оптимізмі, працездатності, захищеності. Вони перебувають у відчутті радості, яка відбулася. Не потребують особливого підходу, адекватно реагують і на похвалу, і на критику.

⇒ “Впевнені” - часто мають великі здібності, але нестабільні, працюють ривками, періоди підйому чергуються з апатією, розслабленістю. Мають завищену самооцінку, бурхливо реагують на успіхи і невдачі.

ГУРТКОВА РОБОТА

Суттєвим недоліком таких дітей є швидке звикання як до успіхів, так і до невдач.

- ⇒ “Невпевнені” - досить успішні гуртківці, мають досить добрі здібності, відповідально ставляться до справи. Але невпевнені в собі, побоюються нового, часто мають занижену самооцінку, нестійкий настрій. Залежать від оточуючих. Хворобливо реагують на необ’єктивність, несправедливість, довго пам’ятають образу. Робота з ними потребує уваги, вдумливості, залежить від конкретної ситуації.
- ⇒ “Зневірені” - гуртківці з непоганими здібностями, підготовкою, але зі значно заниженою самооцінкою, втраченим оптимізмом, почуттям радощів унаслідок певних причин. Взаємини з оточуючими зазвичай напружені. Потребують систематичної, продуманої, послідовної роботи педагога.

Щоб ефективно використовувати технологію “Створення ситуації успіху”, треба виявити, до якої категорії належить кожен з вихованців. Для цього проводиться діагностування творчого фонду колективу, тобто виявлення здібностей у вибраній сфері діяльності. Визначити категорію вихованця допоможуть бесіди з батьками, вчителями, їхніми однолітками. Для кожної категорії обираються найбільш прийнятні прийоми роботи.

Так, для “надійних” гуртківців підходить прийом “Невтручання” - максимальне надання самостійності у вирішенні проблем, що виникають. Краще залишити їх на деякий час у спокої і дати можливість самим розібратись у ситуації. Активізувати процес мислення та пізнання допоможе прийом “Еврика”, який сприяє неочікуваним, хай невеликим, але самостійним відкриттям. Прийом “Навмисна помилка” активізує увагу, вносить у роботу елемент гри, азарту.

Ці прийоми підходять і для роботи з “упевненими” гуртківцями. Доречним буде і прийом “Холодний душ”. Педагог не поспішає з похвалами, навіть відтягує час, незважаючи на амбіції та зачеплене самолюбство.

“Невпевнені” гуртківці добре реагують на прийом “Емоційне прогладжування” - похвала за навіть незначні досягнення не тільки словами, а й жестами, посмішкою. Допомагає налагодити і підтримувати емоційний контакт.

“Анонсування” - ефективний прийом для “невпевнених” та “зневірених”. Спершу детально обговорити наступну роботу, очікувані результати. Така попередня підготовка створює психологічну установку на успіх, і часто буває, що результати перевершують очікування.

Прийом “Сходи” ефективний у роботі з дітьми, що мають інтелектуальний і творчий потенціал, але не успішні через невпевненість у власних силах.

Етапи прийому:

- “Психологія атака” - переломити стан психології напруги, увійти в емоційний контакт.
- “Емоційне дослідження” - допомоги переосмислити свої невдачі, виявити причини.
- “Вибір головного напрямку” - встановити центр психологічної напруги, знайти шляхи його нейтралізації.
- “Вибір рівних можливостей” - створити для гуртківця рівні в порівнянні з іншими дітьми можливості проявити себе.
- “Неочікуване порівняння” - порівняти роботу гуртківця з роботами декількох гуртківців, при цьому показавши кращі якості роботи гуртківця, задля якого проводиться цей прийом.
- “Стабілізація” - створення умов, щоб загальна реакція колективу на діяльність вихованця була постійно позитивною.

Прийом “Даю шанс” - заздалегідь підготовлена педагогом ситуація, за якої дитина дістає неочікувану можливість розкрити свої творчі можливості та здібності. Якщо така ситуація виникає спонтанно, дуже важливо не пропустити шанс, правильно відреагувати, оцінити діяльність гуртківця.

Прийом “Стеж за нами” ефективний для дітей категорій “невпевнені” та “зневірені”, з інтелектуальною та педагогічною занеухаяністю, які вирізняються доброзичливістю та мають добрі стосунки з товаришами. Сенс прийому - надання дитині можливості відчути радість визнання свого потенціалу.

Етапи прийому:

- Виявлення гуртківців, з якими можна працювати за цим прийомом.
- “Вибір інтелектуального спонсора” - тобто члена колективу, який із задоволенням буде ділитися знаннями та вміннями. Головне на цьому етапі - правильна мотивація діяльності спонсора.
- “Фіксація результату та його оцінка” - оприлюднення результатів спільної діяльності спонсора і того гуртківця, з якими він працює, загальне визначення успішності.

ГУРТКОВА РОБОТА

Приєм "Зараження" використовується для створення єдності емоційного й інтелектуального фону колективу. "Заразити" дитячий колектив творчою радістю можна лише у разі, коли успіх окремого школяра стає стимулом для успіху інших, переростає в успіх багатьох, а усвідомлення цього успіху викликає радість в усіх.

"Створення ситуації змагання" - завдання педагога полягає у створенні ситуації здорового суперництва, коли змагання - не тільки суперництво, а й успіх усього колективу.

"Навмисна помилка" - прийом, що знайшов широке визначення в навчальному закладі як такий, що активізує увагу, підсилює впевненість. Рекомендується до використання при повторній вже пройденого.

Створення ситуації успіху має певний алгоритм:

- 1) Зняття страху. Допомагає перебороти невпевненість у власних силах. (Діти вчаться на своїх помилках і знаходять інші шляхи вирішення проблем).
- 2) Авансування успішного результату. Допомагає вчителю, керівнику гуртка висловити тверду переконаність у тому, що його вихованець обов'язково впорається з поставленим завданням. Це, в свою чергу, переконує дитину у своїх силах і можливостях. (У тебе обов'язково вийде; я навіть не сумніваюсь у позитивному результаті).
- 3) Прихований інструктаж гуртківця. Допомагає дитині уникнути поразки. Досягається шляхом побажання. (Можливо краще почати з...; виконуючи роботу, не забудь про...).
- 4) Внесення мотиву. Показує дитині заради чого, кого здійснюється ця діяльність, кому буде добре після виконання. (Без твоєї допомоги твоїм друзям не впоратись...).
- 5) Персональна винятковість. Визначає важливість зусиль дитини в діяльності, що здійснюється. (Тільки ти міг би...; тільки тобі й можу доручити...).
- 6) Мобілізація активності або педагогічне виконання. Спонукає до виконання конкретних дій. (Ми дуже хочемо розпочати роботу...).
- 7) Висока оцінка деталі. Допомагає емоційно пережити не результат в цілому, а якоїсь окремої деталі. (Найбільше мені сподобалось у твоїй роботі...; найбільше тобі вдалося...).

Отже, створення ситуації успіху - це та педагогічна технологія, яка дарує атмосферу приязні та взаємодопомоги, впевненості і захищеності, допомагає дитині зрости успішною, відчувати радість від подолання труднощів, формує переконання, що все в житті дається завдяки затраченим зусиллям.

Впровадження в повсякденну роботу педагога технології "Створення ситуації успіху" вимагає від нього емоційної культури, психологічної компетентності.

Проте головне, що треба педагогу, який починає працювати за даною технологією, - це створити оптимістичну установку дитині, забути на деякий час про її недоліки, побачити тільки перспективні лінії її розвитку.

Список використаних джерел:

- Калошин, В. Ф. Педагогіка успіху: стратегія радісного навчання [Текст] : частина 1 / В. Ф. Калошин // Управління школою. - 2013. - № 31/32 : Калошин В. Ф. Педагогіка успіху: стратегія радісного навчання. - С. 1-127.
- Калошин, В. Ф. Педагогіка успіху: стратегія радісного навчання [Текст] : частина 2 / В. Ф. Калошин // Управління школою. - 2013. - № 33. - С. 1-62.
- Назаренко Г.І. Створення ситуації успіху // Позашкільна освіта - 2011. - № 11.- С.11-15
- Олексюк О. Є. Педагогічна технологія «Створення ситуації успіху» (за Белкіним) / [О. Є. Олексюк] // Освітні технології : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О. М. Пехоти. - Київ : А. С. К., 2001. - С. 197-214.
- Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За ред. О.М. Пехоти. - К.: Видавництво А.С.К., 2003. - 255 с. ■

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ОСВІТНІЙ ТРЕНД

Лариса ОБОДОВСЬКА,
керівник гуртка - методист
Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва

*Що більше високих технологій навколо нас,
то більше потрібно людського дотику...*

*High-Tech/High-Touch — принцип,
який символізує потребу в балансі
між фізичною і духовною реальністю.*

Джон Нейсбітт

Світ, в якому ми живемо, називають світом VUCA (Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity) – мінливим, невизначеним, складним та неоднозначним. У цьому світі, щоб досягти успіху, не варто фокусуватися на новому (нове - вже старе), а важливіше - на теперішньому, актуальному.

Серед таких - технологія гейміфікації, яка відома та активно застосовується в світі у різних сферах, зокрема, й в освіті на всіх її рівнях. Відомо, що гра, її процес та елементи – це найкращий спосіб досягнення розуміння й ефективної комунікації. З п'яти трендів технологій, які замінять освіту, наведених журналом «Форбс», - дистанційна освіта, персоналізація, гейміфікація, інтерактивні підручники, навчання через відеоігри – чотири стосуються гейміфікації, що свідчить не тільки про актуальність даної технології, а й про її стратегічний потенціал в сфері освіти на подальший тривалий період часу.

Як технологія гейміфікація дозволяє бути активними учасниками, створювати сильну мотивацію та залучати до навчання всіх учасників освітнього процесу: і тих, хто навчає, і тих, хто навчається.

Гейміфікація – це використання елементів гри й ігрових механік в неігровому контексті. Але основна ціль в побудові взаємодії між учасниками навчального процесу, яка б базувалася на ігровій логіці [1].

Гейміфікацію у навчанні також розуміють як використання ігрових практик, використаних в сучасних онлайн-іграх, де використовуються різні методи мотивації для підсилення зацікавленості вихованців у досягненні реальних цілей в освітньому процесі, або у вивченні навчального предмета [2]. Відмінними рисами ігрових елементів є такі завдання, які зростають кількісно та ускладнюються змістово; використовуються індикатори прогресу (нагороди за пройдені етапи); комунікація відбувається як спілкування з товаришами та педагогом; обов'язковим є самоконтроль та самоуправління процесом навчання.

Основними компонентами гейміфікованого процесу навчання є: користувачі (всі учасники); завдання, які виконують користувачі, та прогрес у визначенні цілей; бали, що накопичуються у результаті виконання завдань; рівні, які користувачі передають в залежності від точок; бейджи (нагороди) за завершення дій; рейтинги користувачів відповідно до їхніх досягнень. До ігрових елементів, що формують ігрову механіку процесу гейміфікації відносяться: виклик (мета для досягнення); завдання, тести; співробітництво (виконання роботи над помилками, взаємодопомога при вирішенні задач); зворотний зв'язок (інформація про успіхи гравця); накопичення ресурсів (накопичення показників знань); винагороди (бонусні бали, нагороди, бейджики, віртуальна валюта); стан перемоги (шкала досягнень, сумарний показник балів, поточний показник знань з урахуванням бонусів, підсумкова оцінка, рейтинг) .

Гейміфікований процес навчання може базуватися як на всіх компонентах разом, а також застосовувати деякі з них. Реалізувати ці елементи гейміфікації в навчальному процесі можна за допомогою освітніх сервісів (Kahoot!, Zombie-Based, Learning, MinecraftEdu, Worldof Classcraft та інші) [2].

До прикладу:

- гра «Знайди звук» створена за допомогою LearningApps , онлайн-конструктора, за допомогою якого можна створювати інтерактивні ігрові завдання:

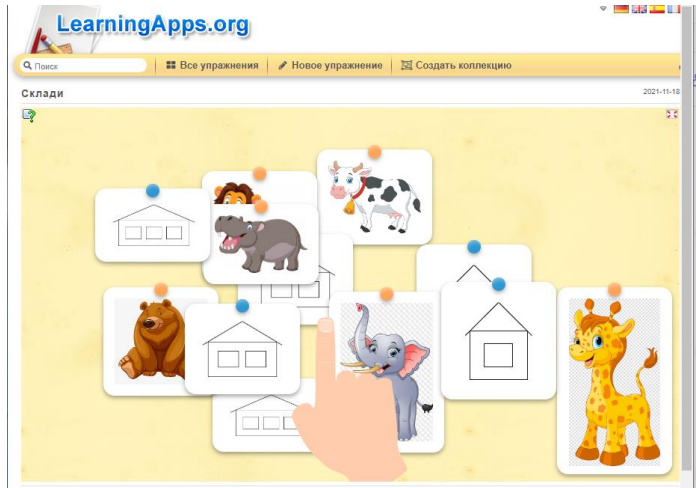
<https://learning.ua/mova/pershyi-klas/vybyraiemo-potribni-rechi;>

- гра «Склади»:

<https://learningapps.org/display?v=phn4vdsgc21>

ГУРТКОВА РОБОТА

- гра «Геометричні фігури плоскі чи об'ємні?»:
<https://learningapps.org/display?v=pmizrv2jc20> та ін.

Гра і, відповідно, гейміфікована діяльність активізують увагу, розуміння, інтерес, сприйняття, мислення, взаємодію з навчальним матеріалом. та іншими учасниками завдяки урізноманітненню навчального процесу, вводячи в нього елементи розваг за допомогою сучасних ІКТ та 3D-дизайну.

Цікавий застосунок «Вивчаю — не чекаю», який розробили ГС «Освіторія» та War Child Holland у партнерстві з Міністерством освіти і науки України. Застосунок має уже доступну версію, тож працювати з ним ще зручніше. «Вивчаю - не чекаю» підійде для очних і дистанційних занять.

Як використовувати:

- ✓ Як постійний елемент на гуртковому занятті. Наприклад, щоразу після пояснення нової теми давати дітям гру на закріплення матеріалу.
- ✓ Запропонувати додаткову вправу із застосунку дітям, які швидше справляються із самостійними завданнями на занятті.
- ✓ Для групової роботи вихованців, щоб діти допомагали одне одному з виконанням завдань.

У додатку є низка ігор на закріплення певних тем. Тому їх доречно використовувати на етапі узагальнення та систематизації знань на занятті. Спочатку педагог пропонує вихованцям на занятті (очно чи онлайн) відпрацювати певні навички у різних формах, після чого перейти до використання застосунку. Там діти зможуть потренуватися та перевірити свої знання.

Ще один застосунок, на який хотілося звернути увагу, – це Padlet, універсальна онлайн-дошка (онлайн-стіна) з інтуїтивним інтерфейсом, яку нескладно опанувати та легко застосовувати в освітньому процесі. Вона може бути використана для проектної роботи, пірінгової взаємодії, індивідуальних завдань чи як

інструмент для збору ігрових форм роботи для всіх учасників навчального процесу в одному місці:

<https://uk.padlet.com/larisaobodovska/1-q7422uwejk7gaqyl>.

Дітям подобається вирішувати ігрові завдання, які є простими та складними одночасно.

Так, під час заняття з інформатики діти навчаються вирішувати практичні завдання в ігровій формі: <https://anelok.in.ua/product/hra-z-ekonomichnoho-vykhovannia-oshchadlyvym-ia-rostu/>; <http://dvsvit.com.ua/cxodunku/>

Таким чином, наразі ігрофікація активно входить в більшість сфер нашого життя, зокрема, стає одним з ключових трендів освіти. В умовах світової пандемії та вимушеного тотального дистанціювання навчання дана інноваційна технологія ще більше актуалізується [3]. Вцілому спектр застосування гейміфікації в освіті досить широкий, що дозволяє говорити про її стратегічні перспективи.

Список використаних джерел:

- Понилояк М.Д., Гейміфікація як підвищення мотивації учнів до навчання. [Електронний ресурс] / М.Д. Понилояк- Режим доступу: <https://naurok.com.ua/geymifikaciya-yak-pidvischennya-motivaci-uchniv-do-navchannya-370740.html>
- Саган О. В., Гейміфікація як сучасний освітній тренд Збірник наукових праць «Педагогічні науки». [Електронний ресурс] / О.В.Саган - Режим доступу:<https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4519/3989>
- Чернявська О. Гейміфікація як технологія і стратегія дистанційного навчання. [Електронний ресурс] / О.Чернявська.- Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43173/1/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%8F%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ ПАТРІОТИЗМУ У ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Галина ДУМАНСЬКА,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва

Освіта тоді є актуальною, коли вона відповідає сучасним потребам здобувачів освіти та допомагає їм підготуватися до дорослого, майбутнього, самостійного життя. А ще сприяє формуванню духовно збагаченої особистості, гідного громадянина своєї країни, патріота, готового стати на захист суверенітету й територіальної цілісності своєї держави.

Сьогодні, на тлі повномасштабної війни росії проти України, назріла необхідність оновлення змісту, форм, методів і технологій реалізації національно-патріотичного виховання юних українців.

Потужним фактором становлення патріотизму в дітей та молоді є національна ідея громадян держави. Національна ідея – об'ємне й багатогранне поняття. Вона диктує спосіб життя, ставить завдання, формує ідеали нації, визначається історією народу, виражається у звичаях, традиціях, обрядах, враховує світогляд, менталітет громадян, є дороговказом для свідомих громадян-патріотів, закріплюється законами, правилами, програмами на державному рівні, тим самим виражається єдністю народу та її лідерів, нації і влади для вирішення головних завдань – здобуття, розбудова й розвиток своєї власної держави.

Освітня спільнота в значній мірі відповідальна за утвердження держави, національної самосвідомості, формування національної ідеї й виховання патріотизму в здобувачів освіти.

Єдиної думки у дослідників на питання «Що таке національна ідея?» немає. Тому чітко назвати її складові, які були б прийнятні для всіх народів і держав, ніхто не береться. Але, підсумовуючи результати наукового дискурсу між ними, можна констатувати, що національна ідея є продуктом історичного розвитку, дії велетенської суми різноманітних факторів: історичних подій, які переживає народ; глобальних суспільно-політичних, економічних, екологічних проблем; регіональних особливостей, традицій; уявлень громадян про поведінку на власну користь і благо нації та інше. Вона не існує поза історичним часом, не є вічною і не народжується в одну мить. А народившись, живе складним життям, чутливо реагуючи на всілякі суспільні зміни й повороти, часом навіть на незначні,

ледве помітні. Вона розвивається, збагачується, поглиблюється, вдосконалюється у процесі цивілізаційного поступу. Нерідко їй доводиться виборювати право на визнання в нелегкому суперництві з іншими світоглядними орієнтаціями, філософськими, суспільство-знавчими концепціями [3]. Із усіх трактувань найчастіше звучить таке: національна ідея – це концентрований вираз національних інтересів та почуттів, форма духовного самоусвідомлення, показник того, як народ усвідомлює себе, свою роль і місце в світі [4]. Яким не було б визначення даного духовного феномену, і за формою, і за змістом, – суть одна, у першу чергу, – це консолідація нації для певних здобутків. В ідеалі національна ідея містить в узагальненому вигляді відповіді на питання: «Заради чого живе нація?», «Яким ціннісним орієнтиром віддає перевагу?», «Як реалізує свій творчий потенціал в оточенні інших спільнот?» [2].

Безперечно, що єдина нація потребує єдиних базових цінностей. До цього впродовж усієї нашої історії прагне український народ. У 1991 році Україна здобула незалежність. Відстоюючи суверенітет, громадяни сподівалися на те, що «в своїй хаті своя правда і сила, і воля» та «запануємо ми, браття, у своїй сторонці». Але реалії виявилися іншими. Шлях до розбудови та розвитку держави виявився тернистим. Суть української національної ідеї українців змінювалася. Навіть прийнята нова Конституція 28 червня 1996 року не змогла повністю забезпечити курс держави на розбудову суверенної, незалежної, правової, демократичної, соціальної держави України як нації. Такою тоді бачили національну ідею і лідери, й інші свідомі громадяни України.

Упродовж усього історичного періоду українська національна ідея реалізовувала різні проекти:

- «Єдність нації, внутрішня злагода». Ще Тарас Шевченко говорив: «Боролася Україна до самого краю. Гірше ляха свої діти її

ГУРТКОВА РОБОТА

розпитають» (із твору «І мертвим, і живим»). Цю ж нашу особливість, якщо хочете – ментальну рису, характеризує народна приказка: «Де два українці, там – три гетьмани». Чи не так?;

- «Шляхом злагоди до процвітання»;
- «Соборність, незалежність»;
- «Євроатлантична інтеграція».

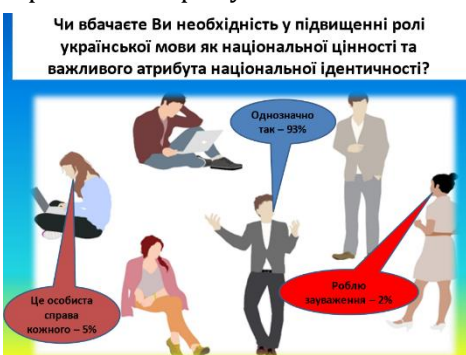
Але сьогодні в наше життя увірвалася війна – жорстоко, безжально, з усіма її темними проявами. У той час, коли інші народи продовжують мирне життя, розвиваються, навчаються, мріють, відпочивають, ми боремося з підступним ворогом, живемо в умовах тривалих повітряних тривог, обмежуємо користування звичними благами, скорочуємо потреби, до яких звикли. Війна об'єднала усіх нас, весь наш багатонаціональний народ і міжнародну спільноту, яка вболіває та відстоює демократію і мир. Усі стали на захист цінностей Української держави: незалежності, свободи, права на мирне життя і розвиток, права мріяти й досягати цих мрій.

Тож в умовах війни національна ідея набула зовсім іншого змісту: Слава Україні! Героям слава! Все буде Україна! Україна єдина! Перемога за нами! Тримаймо стрій! А як по-сучасному зазвучав гімн Січових стрільців «Ой у лузі червона калина»!

У наші дні українська національна ідея відображає головні національні інтереси та задає оптимальний напрям розвитку України, як у сьогоднішній, так і на майбутнє. Можливо тому кожен із нас переосмислює своє місце в історії країни та, як педагог, організовує освітній процес із вихованцями зовсім по-новому, аніж це було до 24 лютого 2022 року.

Ми звернулися до педагогів і вихованців із питаннями, які засвідчують їхні думки, переконання, життєві цінності щодо національно-патріотичного виховання. На питання «Як би Ви себе охарактеризували: як патріота своєї країни чи ні?» і педагоги, і вихованці відповіли однозначно «так». Гордість від того, що є українцями, відчувають 100% опитаних педагогів та 96% вихованців. Чому не 100% вихованців також? Чому чотирьом відсоткам із них важко відповісти на це питання? Що їх стримує? На такі питання маємо мати відповіді ми, дорослі – педагоги, батьки, громадськість.

В опитуванні ми ставили питання духовно-морального спрямування:

93% опитаних педагогів відповіли: «Однозначно так». 5% опитаних вважають, що це особиста справа кожного, якою мовою розмовляти. 2% роблять зауваження тому, хто в їх присутності розмовляє російською мовою. Ніхто не відповів, що переходить також на російську мову, як і його співбесідник. І нікого не виявилось байдужого у цьому питанні. Дійсно, питання дотримання мовного законодавства під час виконання професійних обов'язків педагогами палацу піднімається на загальних зборах трудового колективу, кожен усвідомлює його важливість як національну цінність та національну ідентичність.

Результати анкетування вихованців із цього питання показали, що 25%, тобто кожен четвертий опитаний, не завжди спілкується українською мовою в побутовому житті. За педагогами також спостерігається такий факт. Це питання дискусійне. Важливо його вирішувати толерантно, не радикально, з повагою до особистості кожного учасника освітнього процесу.

Ця жорстока війна показала, що українська національна ідея, національна ідентичність міцна! Український народ не зламати! Ніякий підступний ворог не зможе відібрати в нас свободу, незалежність, мрію про вільне щасливе майбутнє! Ніколи! І це щодня засвідчують наші славні Збройні сили, наші волонтери, кожен дорослий на своєму робочому місці та наші діти, які пишуть листи й виготовляють сувеніри воїнам-захисникам України, беруть участь у благодійних акціях, слідкують за ситуацією на лінії фронту тощо.

Лист воїну-захиснику України

Дорогий воїне!

Я не знаю особисто тебе, але хотіла б обійняти і щиро подякувати за те, що ти робиш, за кожен мій ранок, коли я бачу небо і свою сім'ю, за можливість навчатися, хоч і дистанційно. Найголовніше – дякую тобі за Україну, яку ти борониш.

Бережи себе!

Ми віримо в вас та Україну!

Повертайся живим, Герою!

Кожен громадянин України відповідальний за формування та втілення у реальність національної ідеї, адже вона не передається генами, не успадковується, а виховується. Ми, педагоги, і є тими, хто формує теперішнє і майбутнє нації, Української держави. Засобами

ГУРТКОВА РОБОТА

гурткової діяльності, у ході проведення масових заходів формуємо у вихованців патріотичні почуття, цінності, що сприяють усвідомленню такої національної ідеї державності України, яка консолідує і зберігає народ як націю, державу в цілому.

Виховний потенціал навчального матеріалу гуртків палацу творчості повністю ідентичний з основними складовими української національної ідеї. Педагоги різносторонньо використовують невичерпні можливості тематичних занять для здійснення патріотичного виховання дітей, формування у них відповідних знань, цінностей, моделей поведінки. Кожне заняття – це вагомий крок у пізнанні дитиною не лише свого народу, своєї країни, але й себе самої як частини України, причетності до подій, які відбуваються навколо.

У працях І. Бега про патріотизм йдеться як про глибоке людське почуття, яке реалізується у дії, у патріотичному вчинку: «Якраз вчинкове втілення почуття патріотизму є дійсним показником його розвитку в окремої особистості. Сходження зростаючої особистості до патріотизму як духовної цінності має відбуватися у процесі відтворення нею власних елементарних діянь, які є в її досвіді, і усвідомлення їх прообразами надбань розвиненої патріотичної спрямованості, перетворення їх у символи вищих цінностей» [1].

Думки та дії наших дітей – це результат праці освітян. У палаці творчості ведеться змістовна робота з національно-патріотичного виховання за кількома системотворчими напрямками:

- ⇒ **Військово-патріотичне виховання** як пріоритетна складова національно-патріотичного виховання в позашкільній освіті здійснюється з метою формування шанобливого ставлення до Героїв боротьби Українського народу за здобуття незалежності України, виховання дітей на бойових традиціях народу і Збройних сил України, їх готовності до захисту України. Важливою складовою виховного процесу закладу є діяльність Зразкового військово-історичного музею-панорами, який знаний не лише в нашому місті, а й далеко за його межами.
- ⇒ **Громадянсько-патріотичне виховання** – це здійснення заходів (фестивалів, мистецьких акцій, творчих конкурсів, концертів), спрямованих на формування української громадянської ідентичності, ціннісного ставлення особистості вихованця до українського народу, Батьківщини, держави, нації; на відзначення і вшанування пам'ятних дат, спрямованих на збереження української національної пам'яті, розвитку історичної свідомості вихованців, традицій та культури українського народу.

⇒ **Інформаційно-просвітницька діяльність з національно-патріотичного виховання** охоплює діяльність виставок творчості вихованців, оформлення тематичних стендів, віртуальних екскурсій, тематичних книжкових та інформаційних виставок у бібліотеці, проведення вікторин, бесід, акцій та інше.

Волонтерська діяльність закладу націлена на підтримку Збройних сил України, внутрішньо переміщених осіб та їхніх дітей, дітей з особливими освітніми потребами та інше. Це щорічне проведення добродійних та благодійних акцій і концертів. До прикладу, якраз 28 жовтня 2022 року в рамках соціального проєкту «Традиції, що об'єднують» педагогами декоративно-ужиткового відділу разом із вихованцями Народного художнього колективу студії естрадного співу «Перлинка Поділля» Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва проведено майстерки й концертну програму для вихованців Центру соціально-психологічної реабілітації дітей «Подоланчик». Систематично організовується виготовлення, збір виробів вихованцями палацу «Оберіг для військового» та відправка їх на війну, про що йшла мова вище; це – плетення маскувальних сіток, пошиття постільної та натільної білизни, головних уборів для воїнів, медичних підсумок, збір і передача коштів для потреб наших захисників, гуманітарної допомоги та інше.

Патріотичні почуття дорослих громадян і дітей виражаються також у тому, якими здобутками нашої держави ми пишаємося. Поставивши таке питання в анкетах, ми не давали готові відповіді, наші респонденти визначали їх самі. Порівняння відповіді педагогів і вихованці свідчить, що:

- незалежність: 55% – вихованці, тобто більша їх половина, і 24% – педагоги;
- патріотизм: 10% – педагоги і 29% вихованців таке почуття сформулювали як «незламний народ»;
- Збройні сили України як найбільший здобуток нашої держави відзначили 5% вихованців. А от серед педагогів майже кожен другий (37%) педагог свідомо відзначає виключну роль на сьогодні Збройних сил України у боротьбі за вільну, незалежну, мирну Україну; що саме наші воїни на фронті в значній мірі вирішують долю держави власним здоров'ям і життям;
- курс України на Євроінтеграцію, як визначний здобуток нашої держави, відзначили відповідно 7% опитаних педагогів та 8% вихованців;

ГУРТКОВА РОБОТА

- 10% педагогів відзначили важливість досягнень у спорті та науці. І це правильно. Тому що, коли звучить гімн України на честь переможців-спортсменів, або коли відзначають у світі наші досягнення в науці, тоді дійсно світ більше дізнається про Україну, про здібних і талановитих українців, про те, що наша держава займає гідне місце на політичній карті світу і в геополітиці загалом;
- 3% вихованців назвали досягненням України Революцію Гідності як визначну подію в історії становлення нашої держави.

Таким чином, у відповідях педагогів переважають такі здобутки, як Збройні сили України та незалежність. А у відповідях вихованців більшість відзначила незалежність та незламність українського народу.

Педагоги постійно наповнюють власний досвід щодо національно-патріотичного виховання інноваціями, додають щось нове до власної педагогічної практики, не дивлячись на те, що самі використовують різноманітні форми, методи, прийоми для формування почуття патріотизму у вихованців.

Серед названих методичних інструментів, якими педагоги наповнюють заняття гуртків і колективів, у цілому роботу з вихованцями, є такі:

- ✓ 12% опитаних педагогів використовують особистий приклад;
- ✓ 15% педагогів залучають своїх вихованців до волонтерства, участі у благодійних заходах та акціях;
- ✓ 31% – роблять акцент на підборі репертуару, тематиці занять, виконанні творчих робіт на патріотичну тематику;
- ✓ 35% – активно практикують участь у різноманітних патріотичних конкурсах і фестивалях;
- ✓ 44% опитаних використовують словесні методи: виховні бесіди, розповіді, пояснення, порівняння тощо.

Отже, на сучасному етапі розвитку України виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Серед них визначаємо такі:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- активна участь у громадсько-політичному житті країни;
- верховенство права, повага до прав людини;
- готовності до природоохоронної діяльності;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

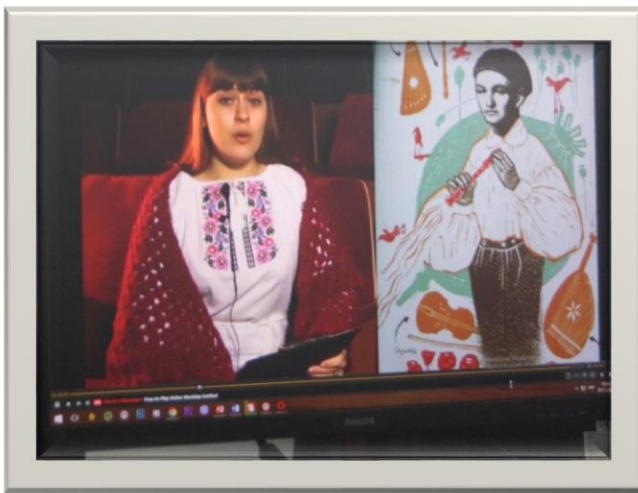
Віримо в себе та наших учнів. І тоді всі ми «нашу славу Україну і збережемо, і розбудуємо, і розвеселимо».

Список використаних джерел:

- Бех І. *Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія.* / І.Д. Бех. – Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. – 320 с.
- Брецько Ф. *Про національну ідею, націоналізм, націотворення та борців за Україну [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://surl.li/fyzzs>
- Курас І, Солдатенко В., Бевз Т. *Історичні підстави української ідеї // Етнополітологія в Україні. Становлення. Що далі?.* – К., 2002. – С. 142.
- Яка національна ідея потрібна Україні? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/fzaau>

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЗНАВЧИЙ МЕДІАПРОЄКТ «СВІТ ЛОВИВ МЕНЕ, ТА НЕ СПІЙМАВ. ДО 300-РІЧЧЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»

Ольга ВАЛЬКОВА,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва,
керівник Народного художнього колективу
прес-клубу «Юний журналіст»

Мета проєкту:

Сприяти пробудженню національної свідомості та гідності на основі знань з історії своєї країни, видатних українців. Виховувати гідного громадянина України. Створювати умови для виховання високих моральних якостей, формування громадянина і патріота з активною життєвою позицією, здатного до свідомого вибору; пропагувати правила поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь і гідність, утвердження духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей.

Завдання проєкту:

- Створення оптимальних умов для розвитку та становлення особистості (інформаційних, емоційних);
- пропаганда загальнолюдських цінностей перед широким загалом ровесників (на прикладі життя і творчості Григорія Сковороди);
- прищеплення любові до рідної землі, української мови;
- виховання на кращих зразках поезії;
- сприяння розвитку світогляду школярів;
- виховання особистості з активною життєвою позицією;
- задоволення пізнавальних інтересів молодих людей, підвищення їх культурного рівня.

Проєкт короткотривалий, реалізований у листопаді 2022-січні 2023 року.

Анотація. Одна особистість не творить історію цілої країни, але є люди, які народжуються один раз на багато років, неординарні, талановиті, незручні... Таких серед українців є чимало. І один із них – Григорій Сковорода – Філософ, Педагог, Поет, Музикант, Ритор, Мандрівний Геній. Світ має знати видатних українців!

Ключові слова: мандрівник, філософ, учитель, сопілка, досвід.

Для багатьох наших сучасників Григорій Сковорода - це 500-гривнева купюра, дивакуватий мандрівник, антагоніст... саме тому складовими нашого проєкту є не тільки тематичні програми, але й квест, відеовірш, байка-пісочна анімація «Бджола та Шершень»...

Складові проєкту:

- тематична програма «Світ ловив мене, та не спіймав!» - <https://youtu.be/zj1-5m8COI>;
- тематична програма «Григорій Сковорода. Хто він?» - https://youtu.be/1R_IgE8SYQ;
- тематична програма «Григорій Сковорода-мандрівний блогер» - <https://youtu.be/fuewdieF5ok>;
- інтерактивна лекція «Бог зробив потрібне нескладним, а складне непотрібним»;
- квест «Світ ловив мене, та не спіймав!»;
- пісочна анімація «Бджола і Шершень» - <https://youtu.be/S096y2fzMg4>;
- відеовірш «Всякому місту- звичай і права...» - <https://youtu.be/TNhqNNiljsg>.

Опис проєкту

Виховання високих моральних якостей особистості, формування громадянина і патріота, здатного до свідомого вибору, — одне з головних завдань, які стоять сьогодні перед освітою. У травні 2022 ми дізналися з новин, що вщент розгромлено Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди — музей,

ГУРТКОВА РОБОТА

присвячений життю та творчості Григорія Сковороди в селі Сковородинівка Харківської області: «Ввечері 6 травня росіяни обстріляли музей Григорія Сковороди у Сковородинівці. Снаряд влучив просто в дах будівлі. Приміщення фактично знищене.»

Офіс Президента України не забарився з коментарем: «Тепер Григорія Сковороду знають не тільки в Україні, а й у світі. Ще більше людей зацікавляться філософією мислителя та відвідають музей після відновлення. Можна знищити дошки та цеглу, але не ідею. Ніхто не зробив більше для популяризації української культури, ніж кремлівські «стратегі», — наголосив радник голови Офісу Президента Михайло Подоляк.

Фраза про неможливість знищення ідеї надихнула і нас: протягом літа ми збирали матеріали для проекту, який ще навесні назвали «Світ ловив мене, та не спіймав». Ще на етапі збору матеріалів прийшло усвідомлення того, що Григорій Сковорода – найбільш сучасний український філософ, мислитель, педагог.

З початком навчального року взяли за роботу: написали сценарії тематичних програм, розподілили ролі, подивилися фільм, намітили станції квесту, обговорили питання для команд, створили пазли. У ході роботи з'являлися нові пропозиції: зробити пісочну анімацію байки «Бджола і Шершень», зняти відеовірш «Всякому місту - звичай і права»...

Під час зйомок почалися труднощі... Пам'ятаєте осінь 2022? Сирени ревли ледь не 24/7. А ми знімали... Хтось вчив слова за двома стінами, дехто начитував їх у сховищі, ловили «вільну актову залу», намагаючись спокійно, зняти свою сцену.

Монтаж дався ще важче: через пошкоджену інфраструктуру світло вимикали саме тоді, коли ми сідали за комп'ютер - так нам здавалося. Тому що б ми не робили, як тільки давали світло, ми бігли до Компа (а він у нас один!) і просили Його, аби тільки не відключався!!!

Ми витримали! На розширеному зборі лідерів презентували (онлайн) тематичні програми і квест – проект «пішов» по школах. Перші відгуки надихали!

Перейшли на дорослу аудиторію: всеукраїнська конференція з питань духовно-морального виховання «Особливості духовно-морального виховання в умовах сучасного стану» (25-27 листопада 2022 року, м. Хмельницький). Лекція та презентація Івана Валькова, оператора палацу, мала успіх. Після проведення програми педагоги з усієї України просили надіслати матеріали, щоб реалізувати наш проект у своєму освітньому закладі. Проект крокує Україною: його оцінили і вже використовують в роботі Запоріжжя, Київщина, Вінниччина, Хмельниччина, Закарпаття, Полтавщина.

Цільовою аудиторією нашого проекту стали лідери учнівського самоврядування, учні та педагоги закладів освіти міста Хмельницького, багатьох регіонів України.

Хід реалізації проекту висвітлений у друкованих ЗМІ м. Хмельницького та на інтернет – ресурсах.

Ми реалізуємо цей проект та публікуємо матеріали для того, щоб показати не тільки своїм ровесникам, але й усім українцям, що історію своєї країни, видатних українців треба добре знати, аби не повторювати помилок історії, що історичні постаті минулого звертаються до нас з глибини століть зі слухними порадами.

Соціальне значення та післядія проекту

Уроки історії треба враховувати нащадкам для того, щоб уникнути помилок, які робили на життєвому шляху старші покоління.

Наш проект націлений на вирішення найважливішого завдання: ми українці, і маємо добре знати правду про свою країну, її справжню історію, її видатних людей, яких зараз знають в усьому світі.

Проекти такої спрямованості, як наш, допомагають підліткам знайти своє місце в суспільстві, усвідомити свої можливості, спонукають замислитися: «Хто я є? Чи справжній я громадянин своєї країни? А що саме я можу зробити для своєї малої батьківщини?».

І коли на всеукраїнському рівні вирішили створити спільний лідерський відеопроєкт, ми відповіли: «У нас все готово! Відправляємо, а ви вибирайте, що вам більше подобається», а потім тішилися, коли побачили наші «Мандри» (робоча назва) у загальному відеопроєкті.

У перспективі – переклад складових проекту англійською мовою задля популяризації української історії за кордоном.

ГУРТКОВА РОБОТА

МУЗИЧНИЙ ЛЕКТОРІЙ «ПЕДАГОГИ ДЛЯ ДІТЕЙ» (Творчий проєкт педагогів художньо-естетичного відділу)

Ольга ДЖУМИГА,
керівник гуртка – методист,
завідувач художньо-естетичним відділом
Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва

Наталія ГЕРАСИМОВА,
керівник гуртка теоретичних дисциплін
Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва

Актуальність проєкту.

Серед актуальних питань позашкільної освіти є питання залучення молодого покоління до музичного мистецтва, яке сприяє вихованню морально - естетичних почуттів, формуванню поглядів, переконань, духовних потреб школярів.

Актуальність проєкту пов'язана з тим, що слухові та професійні виконавські навички учнів, здобуті ними теоретичні знання, естетичні та емоційні враження виступають чинниками формування цілісного уявлення про духовний розвиток людства та взаємозв'язок музичного мистецтва з іншими видами художньої діяльності людини.

Мета проєкту.

При проведенні музичного лекторію враховуються такі взаємопов'язані аспекти:

- навчальний — формування системи знань про музичне мистецтво та його зв'язок з іншими видами мистецтв;
- виховний — формування культури сприйняття, почуттів, світогляду та морально-естетичного ідеалу;
- розвивальний — всебічний гармонійний розвиток особистості учнів, розвиток бачення національного у контексті всесвітнього.

Відповідно до цього, мета проєкту полягає у вихованні свідомої гармонійної особистості зі сформованими базовими елементами художнього мислення та навичками початкової професійної музичної освіти.

Завдання проєкту:

- сформуванню вміння усвідомлено та емоційно слухати музику, розширити музичний світогляд, закласти основи музичного смаку і системи естетичних цінностей, створивши тим самим передумови для подальшої мистецької освіти (самоосвіти) учня;
- виховати любов і повагу до українського та світового музичного мистецтва в усіх його історико-стильових та жанрових виявах; сформуванню

уявлення про своєрідність національного музичного мистецтва;

- виховати в учнів спеціальні уміння: сформувати у них початкові навички аналізу музичних творів та уміння викладати свої думки і враження про ті чи інші явища музичного мистецтва;
- підвищити професійний рівень виконавців проєкту, спонукаючи їх до самоосвіти.

Характеристика проєкту.

Тип проєкту: творчий

Мова проєкту: українська

Термін дії: довготривалий

Керівник проєкту: Джумига О.В., завідувач художньо-естетичним відділом, керівник гуртка – методист.

Автор розробки сценарію: Герасимова Н.П., керівник гуртка теоретичних дисциплін.

Учасники проєкту:

- Керівники гуртків хорової студії «Тоніка»
- Вихованці старшої групи хору «Тоніка»

Прогнозовані результати

- 1) Формувати в учнів цілісне уявлення про музичну культуру людства.
- 2) Ознайомити з життям і творчістю зарубіжних та українських композиторів.
- 3) Поглибити уявлення про музичні жанри, форми, принципи та способи розвитку музичного матеріалу.
- 4) Формувати вміння систематизувати, узагальнювати, аналізувати музичний матеріал, визначати стильові особливості прослуханих творів.
- 5) Сформувати в учнів навички зосередженого слухання музики, сприйняття музичних творів.
- 6) Збагатити та розвинути кругозір вихованців.
- 7) Стимулювати творчу роботу педагогів.
- 8) Підвищити виконавський рівень керівників гуртків.

ГУРТКОВА РОБОТА

Етапи реалізації завдань проєкту**Етап 1. Підготовчий**

- ✓ керівник ознайомлює педагогів із проєктом (мета та завдання циклу);
- ✓ керівник пропонує всім педагогам взяти участь у проєкті; отримує пропозиції щодо їх бачення теми лекторію.

Етап 2. Організаційний

- ✓ інструктивно-методична нарада відділу: визначення теми лекторію, тривалості заходу, дати проведення;
- ✓ визначення відповідального за розробку сценарію;
- ✓ розподілення творів для інструментального виконання;
- ✓ призначення дати репетиції.

Етап 3. Діяльнісний

- ✓ кожен учасник працює над своїм завданням;
- ✓ пошук якісного аудіозапису творів;
- ✓ репетиція;
- ✓ внесення коректив до сценарію;
- ✓ підготовка аудиторії (освітлення, аудіо-технічна апаратура, місця для глядачів);
- ✓ запрошення учнів та педагогів.

Етап 4. Узагальнюючий

- ✓ проведення музичного лекторію;
- ✓ самоаналіз заходу керівниками гуртків;
- ✓ відгуки колег;
- ✓ обговорення заходу з учнями на групових та індивідуальних заняттях.

**СТОРИНКАМИ АЛЬБОМУ ДЛЯ ДІТЕЙ
Ю.С.ЩУРОВСЬКОГО «КАЛЕЙДОСКОП»**

Сьогодні поговоримо про нашого співвітчизника, видатного композитора Юрія Сергійовича Щуровського.

Весна! Пробудження природи! Тепле сонечко, перша ластівка, проліски, перша травичка! І нові мрії та сподівання.

(Звучить вірш Лесі Українки «Весна», п'єса «Веснянка»)

Ми прослухали вірш та музичний твір. Як ви гадаєте, що поєднує ці твори?

Так, звичайно, тема весни, надії. Але є ще дещо спільне. Вони написані великими українцями – поетесою Лесею Українкою та українським композитором Ю.С.Щуровським. Ці твори об'єднані національною характерністю, пісенним мелосом. І в поезії, і в музиці співає, лунає душа українського народу. Традиція звернення композиторів до дитячої аудиторії зародилась давно. Їх прагнення бути зрозумілим і доступним до найменших за віком музикантів іде від Р.Шумана «Альбом для юнацтва», П. Чайковського «Дитячий Альбом», і цю лінію продовжували К.Дебюсі В.Косенко, Б.Барток, С.Прокоф'єв. І у цьому ж напрямку

працював Ю.С.Щуровський та багато інших сучасних композиторів.

Народився Юрій Сергійович Щуровський 28 квітня 1927 році у місті Києві в сім'ї лікаря. Під час війни родина пережила страх, голод, окупацію. Після визволення рідного міста почався стрімкий рух у мистецтві.

Навчався Ю.С.Щуровський у Київській консерваторії під керівництвом Б.М.Лятошинського – класика української сучасної музики, засновника композиторської школи. Вже під час навчання визначилися основні напрями в творчості композитора.

Діапазон творчості Ю. Щуровського – від фортепіанної мініатюри до масштабних композицій. Жанри творчості: фортепіанна музика, камерно-інструментальна, романси, пісні, музика до кінофільмів та симфонічні твори. Великий вклад композитор зробив у збагачення педагогічного репертуару, особливо дитячого. Його твори знають, люблять, виконують музиканти різного віку. Вони звучать в навчальних класах і великих концертних залах. Фортепіанні цикли для дітей ставлять перед юними слухачами передусім виховні цілі. Музика несе в собі добро, людське начало, віру і надію. Це картинки природи, веселі дитячі ігри і таємничі розповіді-казки. Основа композиції циклів – принцип жанрового, темпового і фактурного контрасту.

У п'єсах Ю.Щуровський впроваджує національні та сучасні риси музичної мови. Цикл складається з 34 п'єс і має назву «Калейдоскоп».

Що таке «Калейдоскоп»? Це різноманіття барв, форм, візерунків. Кожна п'єса цього циклу відрізняється своїм кольором, своєю формою і неповторністю. А об'єднує ці п'єси в цикл національний колорит, народний мелос.

У музичній школі учні навчаються виразно, достатньо повним і співучим звуком виконувати мелодію з прийомами підголоскової поліфонії. Прикладом поліфонічних п'єс є: прелюдія, інтенція, фуга, канон.

Слово прелюдія – у перекладі з латинської «вступ». Це зазвичай невелика п'єса імпровізаційного характеру, яка служить вступом до наступної п'єси і пов'язана з нею загальною темою.

(Звучить твір «Прелюдія «Поліфонічна п'єса»)

Наступним твором, з яким ми познайомимся, буде інвенція. Інвенція в перекладі з латинської – «винахід, фантазія». Ця п'єса – своєрідні вправи для розвитку техніки музиканта. Переважно всі ноти викладені в плавних гамоподібних

ГУРТКОВА РОБОТА

послідовностях. Тема основана на акордових звуках.

(Звучить твір «Інвенція»)

Фуга з латинської перекладається, як «біг». Цей твір може бути як самостійним, так і частиною великої форми.

(Звучить твір «Фуга»)

Часто у фузі широко використовується техніка канона. Яскравим прикладом з елементами канона є п'єса «Роздолля». Канон - з латинської «правило, зразок». Кожен з однакових голосів вступає з деяким запізненням по відношенню до попереднього. Тут поєднується широта звучання, співучість, мелодійність.

(Звучить твір «Роздолля»)

Дуже яскравими і цікавими у творчості Ю.Щуровського є ансамблі, в яких розкривається структура і виразність тематичного матеріалу. Ансамбль у перекладі з французької означає «разом». Це камерний твір, який призначається для невеликого складу виконавців. До таких творів відносять: дует, тріо, квартет, квінтет. У нас прозвучить ансамблева п'єса «Іспанський танець».

«Іспанський танець» пронизано гарячим темпераментом, народним колоритом, барвистістю. Тема танцю звучить ясно, завзято, різкі акценти на сильні доли, співзвучні зі стрибками танцівників.

(Звучить твір «Іспанський танець»)

Музичні твори, які будуть звучати далі, іншого характеру. У них прослуховується гострота ритмічної пульсації, ясність викладу, динамічні відтінки. Для досягнення рухливості в музиці Ю. Щуровський використовує ритмо-моторні засоби з елементами жанрових відтінків: хороводні танці, стрімкість у мелодії, вишуканість краков'яку.

(Звучить твір «Елегійна п'єса»)

«Елегійна п'єса» заснована на використанні технічних прийомів: арпеджіо, октав, і є розвитком технічного виконання. Далі прозвучить п'єса зовсім іншого характеру. Це п'єса «Шарманка». Яскрава, мелодійна, виразна. Композитор дуже чітко передав звучання механічного духового інструменту, на якому грали бродячі музиканти. До цього інструменту також зверталися композитори Ф.Шуберт (пісня «Шарманщик») та П.Чайковський («Дитячий альбом», п'єса «Шарманка»).

(Звучить твір «Шарманка»)

Далі прозвучить п'єса «Пісня за селом», яка показує широту звучання, картини природи, елементи фольклору, український колорит.

(Звучить твір «Пісня за селом»)

Переходимо до п'єс іншого жанрового характеру - це танець. Одним із найпопулярніших танців 19-20 століття був вальс, який є актуальним і сьогодні. Зародився він від австрійського народного танцю – лендлер. Загальною рисою вальсів є кантиленний початок. Виконується парами, має тридольний розмір, темпи бувають як повільні, так і швидкі. У мелодії

вальсу відкриваються два контрастних елементи: глибина звучання басу і легкість акордів, з характерним опорним акцентом в басу на сильній долі і два акорди на слабих долях.

(Звучить твір «Вальс-жарт»)

Не менш відомим є танець полька - чеський народний танець (в перекладі «пулька»), який з середини 19 століття був відомий, як улюблений бальний танець. Як і вальс, виконується парами по колу, у швидкому темпі, розмір дві чверті.

(Звучить твір «Естонська полька»)

Ще одним різновидом творчості Ю.С Щуровського є п'єси, які за рахунок елементу програмності розкривають повноцінний художній образ виконуваного твору. Назву п'єси ви дізнаєтесь у відповідях на пропонувані загадки та вірші.

Не лікар, а дерева лікує.

З дерева лунає звук:

Хто там стукає?

Хто там стукає: тук - тук.

(Звучить п'єса «Маленький дятел»)

За вікном летить сніжок,

Піднялася в'юга,

Але бачу я пташок,

Що сидять під стріхою!

Чив-чив-чив, чив-чив-чив,

Хто співати їх навчив?

Сірі пташенята ці,

Звуться, діти, ... (горобці)

(Звучить п'єса «Горобець»)

Не боїться ця пташка зими,

Сало любить вона, так, як ми.

Жовта грудка та сиві крильця.

Здогадалися? Це - ... (синиця).

(Звучить п'єса «Синиця»)

Слухайте уважно загадку. Відповідь і буде назвою наступного твору.

Що то воно: у воді водиться,

З хвостом родиться,

А як виростає,

хвіст відпадає. (Жаба)

(Звучить твір «Танець маленьких жабенят»)

На цій веселій нотці наш концерт завершено. Я сподіваюсь, що п'єси, які ми прослухали, надали вам можливість відчувати радість, емоційний підйом позитивний заряд від спілкування з музикою та поезією. ■

ГУРТКОВА РОБОТА

КАРТИНИ В ТЕХНІЦІ СУХОГО ВАЛЯННЯ (Конспект заняття в гуртку «Валяння вовни»)

Наталія КСЬОНЗИК,
методист Хмельницького
палацу творчості дітей та юнацтва

Конспект заняття створено за навчальною програмою «Валяння вовни» (схвалено педагогічною радою Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва, протокол №1 від 29.08.2022 року, наказ № 122) художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти.

Рівень навчання – основний

Рік навчання – перший

Вік вихованців – 8-10 років

Тема: Картини в техніці сухого валяння.

Мета:

- навчальна: вчити дітей застосовувати практичні вміння та навички створювати картини своїми руками; познайомити дітей з фантастичними образами тварин та птахів, що створила художниця М. Приймаченко.
- розвивальна: розвивати техніку валяння, дрібну моторику рук, акуратність, старанність, окомір та пам'ять.
- виховна: виховувати працелюбність, відповідальність, бажання створювати власні образи.

Тип заняття: застосування знань, вмінь та навичок при виконанні практичних вправ.

Обладнання: фетр, голки для валяння, кольорова вовна, поролонові губки, паперові ескізи фантастичних звірів, олівці, ручки, фломастери.

Наочність: зразки готових робіт, картини.

Форма проведення: групова та індивідуальна.

Методи і методичні прийоми заняття гуртка: метод порівняння, мозковий штурм, наочний метод, метод усного викладу матеріалу (розповідь, бесіда, пояснення, використання наочних зразків та картин), практичні методи навчання (практична робота).

Хід заняття

I. Організаційна частина

Привітання.

Доброго ранку сонцю і зорям!

Доброго дня рікам і горам,

Квітам, деревам, звірям, птахам,

Людям всім зичимо щастя й добра!

Перевірка готовності вихованців до заняття.

Перевірити наявність кольорової вовни, фетру, голок для валяння поролонових губок, шаблонів паперу та олівців (фломастерів) на столах.

- Сьогодні на занятті ми з вами будемо

намагатись застосувати наші вміння та навички з техніки сухого валяння вовни, які ми здобули раніше.

- Які матеріали нам для цього знадобляться? (голка №40, поролонова губка; кольорова вовна; кольоровий фетр)

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми і мети заняття.

Діти, сьогодні на вас чекає незвичайне заняття: ми із вами будемо знайомитись з видатною українською художницею Марією Приймаченко.

Давайте переглянемо фільм про її творчість: «Дивовижний світ картин Марії Приймаченко».

- Що ви побачили на цих картинах?

- Чи подобається вам фантастичний світ на картинах Марії Приймаченко?

Її декоративні малюнки є наочним прикладом того, як у творчості можна черпати натхнення від краси рідної землі. Розглядаючи картини, ми потрапляємо у світ казки, вчимося фантазувати, уявляти, малювати за власною уявою. Всю красу природи України, ставлення до неї як до великої цінності ми бачимо у полотнах майстрині.

III. Основна частина

Сухе валяння вовни - це техніка створення з непряденої вовни іграшок, взуття, одягу і різних декоративних предметів.

Це мистецтво дозволяє відобразити всі фантазії рукодільниць. Для початківців важливо знати, які саме інструменти потрібні, які види вовни використовувати в техніці валяння іграшок, які сорти ангори і мериноса використовують для валяння картини. Отож, саме сьогодні для вас - все про техніку сухого валяння.

Уявіть собі, що ви полетіли на планету Марс (така собі інопланетна подорож), і вас охопила фантастична картина: на поверхні Марса тепло, гріє сонечко, безліч гарних квітів, вони ароматно пахнуть, а над ними літають кольорові метелики.

Там ви побачили марсіанських звірів. Які вони? Можливо, картини Марії Приймаченко вам підкажуть, як фантазувати?

Я вам хочу запропонувати зробити ескізи і за ними звальяти картини з вашими уявними марсіанськими звірами і птахами. На вулиці зима, холодно, а ми будемо мріяти про приємне сонечко, літо і тепло. І малювати унікальних тварин.

ГУРТКОВА РОБОТА

IV. Практична робота

А малювати чим будемо? Я зачитаю вам загадку (Іванна Бражкевич)

Душа олов'яна,
Шкіра дерев'яна,
Доки будеш водити,
Буде говорити.
(Олівець).

Візьміть олівці і намалюйте своїх казкових звірів та птахів (враховуйте особливості роботи із вовною). Хто не вміє малювати, той може скористатися шаблонами, які лежать на партах перед вами.

Перед початком роботи пригадаємо правила безпечної роботи з голкою для валяння.

Правила безпечної праці під час роботи з голкою для валяння:

- Виконуйте тільки ту роботу, яка передбачена завданням або доручена педагогом
- Зберігайте голку у спеціальному місці (коробочці або в поролоні).
- Особливо обережно необхідно поводитись з голками: якщо голка під час роботи зламалась, необхідно знайти її кусочки і тільки тоді викинути у спеціальне місце (коробочку).
- Не можна брати голки в рот, тримати гострим кінцем догори, залишати на столі.
- Якщо ми хочемо поспілкуватися із сусідом або щось запитати у педагога, голку кладемо у коробку або втикаємо в поролон.
- Не губіть голку. Перевіряйте кількість голок перед початком роботи та в кінці.

Починаємо виконувати роботу, дотримуючись такого порядку:

- ідею, що виникла потрібно замалювати, малюнок буде вашим орієнтиром;
- на лист фетру переносимо малюнок за шаблоном і обмальовуємо його;
- простір, що залишився навколо нашого зображення, заповнюємо малюнками квітів чи рослин, які ви можете намалювати самостійно;
- працюйте тільки на підкладці;
- кількість вовни потрібно взяти в три рази більше, при звалюванні її обсяг зменшиться;
- матеріал потрібно розділити на дрібні волокна і перемішати між собою;
- проколи в деталі треба робити з усіх боків, тільки вертикально, глибоко і швидко;
- готові деталі зовні виглядають гладко, без ворсинок, що стирчать і при натисканні не деформуються;
- поки в елементах поверхня ще пухка, можна змінити форму і габарити виробу;
- для з'єднання готового виробу слід в дрібних деталях залишати пасма неваляної вовни, завдяки

чому і відбувається з'єднання;

- парні деталі (крила, лапки) бажано робити одночасно.

Вправи для відпочинку очей і покращення зору.

Найкращі вправи для покращення кровообігу очей – це масаж. Починати можна з малювання вісімок навколо очних западин. Рух виконується пальцями рук по 8-16 повторень. Після цього потрібно переходити до наступного руху: вгору-вниз; по колу; по діагоналі; по квадрату; по верхній (нижній) дузі; за формами різних фігур (ромб, трикутник тощо).

Закінчивши з масажними рухами, можна приступати до наступних вправ: горизонтальні рухи; обертання по колу; примружитися-розслабитися; інтенсивне моргання. Вправи виконувати по 6 разів. Загальний час виконання складає близько 5 хвилин.

Перегляд мультфільму «Дивовижний світ картин Марії Приймаченко» <http://surl.li/erdch>

Обговорення фільму.

Продовження практичної роботи.

V. Підсумок. Рефлексія.

Вправа «Вільний Мікрофон».

- Що сподобалось на занятті? Кожен з дітей має висловити свою думку, що було цікавим і новим на занятті.
- Чого навчилися?
- Чи задоволені ви результатом своєї роботи?

VI. Прибирання робочих місць.

Список використаних джерел:

- Основи сухого валяння. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=lwFX6dS9vYw>
- Сухе валяння з вовни картини — майстер-клас: фото та опис. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wdav.com.ua/suhe-valyannya-z-vovni-kartini-majster-klas-foto-ta-opis/>
- Методичні рекомендації «Технологія виготовлення картин з вовни в техніці багатшарової аплікації». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kirpi4ik.com.ua/metodichni-rekomendaci%D1%97-texnologiya-vigotovlennya-kartin-z-vovni-v-texnici-bagatosharovo%D1%97-aplikaci%D1%97/>

НАШИМ МАЙБУТНІМ СПІВАВТОРАМ

Як і у кожного креативного педагога, у вас, безсумнівно, виникає безліч цікавих ідей та думок, які ви крок за кроком утілюєте в педагогічну працю: навчаєте, виховуєте, розвиваєте, впроваджуєте, формуєте. У вас є свій індивідуальний стиль проведення уроку, навчального заняття чи виховного заходу, крутецька освітня ідея, цінний досвід, перевірений часом, своя особлива манера спілкування з дітьми... Тобто, все те, що робить вас справжніми майстрами своєї справи.

То ж поділіться цим досвідом зі своїми колегами:

- опишіть історію свого професійного успіху/ родзинки свого педагогічного досвіду/ ефективну методику чи навчальний прийом/ цікаву розробку навчального заняття чи виховного заходу;
- обсяг – до 3-х друкованих сторінок формату А4, шрифт Times New Roman, кегель 14 пт, 1 міжрядковий інтервал;
- додайте кілька світлин чи графічних зображень;
- мультимедійний контент (презентації, відео, сценарії/розробки, які великі за обсягом) розмістіть на Google-диску, надайте спільний доступ та додайте посилання до публікації;
- обов'язково додайте список використаних джерел (вимоги до оформлення: <https://drive.google.com/file/d/1fib0yABba-SM3EILE2BJ5fcWqbAXeOwj/view?usp=sharing>)
- перевірте матеріал на наявність орфографічних, пунктуаційних, стилістичних помилок;
- не забудьте вказати свої дані (прізвище, ім'я, назву закладу освіти, посаду), додайте своє фото;
- надішліть матеріали за адресою: khmcenterteachers@gmail.com (обов'язково з поміткою «Для газети») до 20 числа кожного місяця.

Ми поважаємо авторські права, тому просимо дотримуватися академічної доброчесності.

Редакція залишає за собою право редагувати отримані матеріали та не несе відповідальності за їх зміст.

Цінуємо
Експериментуємо
Надихаємо
Творимо
Розвиваємо

Засновник

Комунальна установа
Хмельницької міської ради

«Центр професійного розвитку педагогічних працівників»

Головний редактор
Оксана РАТУШНЯК

Редактор
Ірина БІГУС

З питань розміщення матеріалів
звертатися за тел. +38 (097) 400-49-07,
+38 (067) 7492976

Ел. пошта: khmcenterteachers@gmail.com